

509.
1729, 1a 8
DISSERTATIO INAUGURALIS JURIS CANONICI

DE

COEMETERIIS
EX URBIBUS TOL-
LENDIS,

Quam

PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO GODO-
FREDO HOFFMANNO, 1729

AUGUSTI AC POTENTISSIMI REGIS BORUSSIÆ
CONSILIARIO INTIMO,
FACULTATIS JURIDICÆ ORDINARIO EJUSDEMQUE

h. t. DECANO,

IN ACADEMIA VIADRINA

Die V. Martii anni M DCC XXIX.

H. L. Q. C.

PRO

GRADU DOCTORALI

Publico Examine proponendam

fungiet

CHRISTIANUS FRIDERICUS
GRÆVEN,

Francof. March.

FRANCOFURTI ad VIADRUM,

Litteris JOH. CHRISTOPH. SCHWARTZII, Acad. Reg. Typogr.

INSTITUTIONE HANNOVERENSIS UNIVERSITATIS
DE
COEMETERIIS
EX HIERONYMO
LENDIS
P. 171
DR. CHRISTIANO GODO-
FRID. HOFFMANNO
AUGUSTI P. 171
CUM ALIO DITTO
FACULTATE JURIS C. G. H. P. 171
IN ACADEMIA
DE
GRADU DOCTORALIS
P. 171
CHRISTIANUS HOFFMANNUS
GRADU
P. 171
P. 171

CAPUT I.

DE

COEMETERIIS ET GENUINA RATIONE DEDUCENDI OFFICIA VIVORUM ERGA MORTUOS.

§. I.

cemeterium, vocabulum origine sua græcum (a) denotat locum, cui defunctorum corpora honestis & christianis ritibus inferuntur, publica plerumque auctoritate designatum. Spectat

illorum institutio ad rem funerariam, cujus ab omni ævo mortales singularem curam habuerunt, quæ non raro in superstitiosas, vanas, atque inanes, abiit solemnitates, afficiendis quidem viventium animis inservientes, ab aliis ad officia erga mortuos (b) relatas, quorum demonstratio non æque plana est, ac multi sibi imaginantur. Cæterum non vituperandi sunt gentium mores, qui hunc defunctorum corporibus adhibuerunt cultum, quamvis plerum-

A

que

que ex falsis persuasionibus (c) deductum. De illo jam nobis non est dicendum, cum non pauci proferunt tractatus, qui varias gentium antiquas & recentiores recensuerint in funeribus morte extinctorum consuetudines, (d) ad quos nos remittimus, hoc loco tantum de coemeteriis acturi.

Vocabuli Coemeterii Origo.

(a) κοιμητήριον locus in quo dormitur, MEURSIUS in glossario, à κοιμάω cubare facio: pia sane ad mortem Christianorum translatione, quos mortem κοιμῆσιν potius, quam θάνατον esse, meminisse decet. Vitam enim homines in mundo peregrinantium instar transfigunt. Hinc mors secessui atque quieti non sine ratione comparatur. Neque Interpretes verba 1. Chron: XVIII. v. 11. ad abeundum cum patribus tuis infelicitate transtulerunt καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ τῶν πατέρων σου. Apud Cretenses ædes publicas, in quibus hospites dormire solebant, κοιμητήρια appellatas fuisse, refert ATHENEUS lib. 4. c. 5. ex DOSIAD, libro 4. τῶν κρητικῶν. Alias derivationes adducere, vix operæ pretium est. Nugatur GLOSSA ad c. 11. X. de sepult. quando eam coemeterii etymologiam præbet: Coemeterium dicitur à cemen græce, quod est aurum latine, & teron, quod est terra, inde coemeterium quasi aurea terra, quia est ceteris pretiosior. Haud faniora sunt, quæ DURAND. lib. 1. c. 5. rational. prodidit. Coemeterium, inquit, dicitur à cemen, quod est dulce, & sterion, quod est statio: ibi enim dulciter defunctorum ossa quiescunt: vel quia sunt cimices, id est vermes ultra modum feroces. Sequimur potius CHRYSOSTOM. in homilia LXXXI. differentem, propterea locum illum coemeterium appellatum fuisse, ut discamus, mortuos & hic repositos non esse mortuos, sed dormire. Recepta

pta igitur hæc appellatio fuit apud Christianos, & frequentissime ab ecclesiæ patribus adhibetur. CYPRIAN. *epist.* 80. add. MACRUM *in hierolexico n.* 162.

(b) Sepultura mortuorum referri solet ad officia viventium erga mortuos. Variæ sunt circa illa DD. opiniones. Primo statuunt, viventium nullam esse erga mortuos relationem, nullumque cum illis commercium, adeoque proprie nulla erga illos dari officia. Mortuos humanis rebus exemptos, non affici posse beneficiis à viventibus, nec affligi doloribus, qui animato corpori graves esse possunt: Curam circa mortuorum corpora esse inanem, imo fini naturæ contrariam, quæ exanimatum corpus in pulverem & terram convertere intendit, cui nulla artificia ac remedia, ab hominibus excogitata, resistere potuerunt, LACTANT. *lib. 6. instit. div. c. 12.* MINUT. FELIX *in Octavio p. 11.* Inventi hinc non pauci funereorum honorum & solennitatum contemptores. In hanc sententiam disseruit SENECA *ep. 92.* Neminem de supremo officio rogo, nulli reliquias meas commendo, ne quis insepultus esset, rerum natura prospexit: quem scivitia projecit, dies condet. *Diserte*

Mecenas nec tumulum curo, sepelit natura relictos. Alte cinctum putes dixisse. Habuit enim ingenium & grande & virile nisi illud discinxisset. Singularia sunt, quæ de DIOGENE retulit CICERO *Tusc. l. 1. c. 43.* Diogenem se projici jussisse inhumatum: tum amicos, volucrisne & feris? minime vero eum respondisse: sed bacillum propter me, quo a bigam, ponitote. Qui poteris? illos objecisse, non enim senties? quibus denuo reposuit: Quid igitur mihi ferarum laniatus oberit, nihil sentienti? Addit CICERO, extincto animo vel elapso nullum in corpore residere sensum, ex quo patet, mortuos & beneficiorum & dolorum à viventibus percipiendorum, incapaces esse: add. THOMAS. *inst. Jurispr. div. l. 3. c. 10.* Secundo, alii hæc officia

Unde officia
erga mortuos
deducantur.
Primo.

Secundo.

A 2

ficia

ficia Juri gentium voluntario adscribunt. Hinc GROTIUS *de Jur. B. & P. L. II. c. 19.* peculiari capite *de jure sepultura* egit, adductis multis veterum scriptorum testimoniis atque exemplis. SENECA. *l. 1. controo.* inter jura non scripta sed omnibus scriptis certiora ponit, *humum porrigere cadaveri.* Jus hoc sepulchri EURIPIDES *legem hominum*, LUCANUS *hominum ritus*, PAPINIUS *terrarum leges & mundi fœdera*, TACITUS *sortis humana commercium*, LYSIAS *spem communem* vocarunt. HOTTING. *de sepultura mortuorum §. 6.* Proinde inhumanum fuit judicatum, etiam tempore belli hostes à sepultura mortuorum arcere. TACIT. *annal. l. 1. c. 22. n. 3.* ÆLIAN. *var. hist. lib. 12. c. 27.* add. SCHURZFL. *diff. de Jure belli circa sana & sep. §. 15.* Sed cum jam ab aliis observatum fuerit, consuetudines à diversis populis receptas proprie non facere jus certum & obligationem aliquam producere, imo manifestum sit, quod maxima pars funerariarum ceremoniarum ex superstitione ac idololatria sit desumpta: e contrario autem non paucæ olim deprehensæ fuerint gentes, quæ mortuorum cadavera & neglexerunt, & fordide tractarunt v. COEL. RHODIG. *antiqu. lect. lib. 17. cap. 19.* videntur ea argumenta non satisfacere illis, qui accuratorem nexum horum principiorum & doctrinarum desiderant. Tertio, nonnulli *ad legem divinam universalem* provocant, quam in verbis Genes III. v. 19. quærunt, *Terra es, & in terram reverteris.* NICOLAI *de sepulchris Hebræorum Lib. II. cap. 1.* adductis multis exemplis, quæ, cadavera mortuorum humata fuisse ostendunt, nempe Saræ *Gen. 23. v. 19.* Abrahami, *Gen. 25. v. 9. Deut. 35. v. 8.* imo Moßen terræ mandatum fuisse, legimus *Deut. 34. v. 6.* & quidem ab ipso Deo. v. GERHARDI *de sepultura Moysi. EPIPHAN. advers. hæres. lib. IX. p. 28.* Sed non pauca restant dubia. Nam textus *Gen. III. v. 19.* de necessitate sepulturæ aliorumque

Tertio.

rumque officiorum erga mortuos nihil imperat, potius gravissimam indicit penam, quæ primum illud peccatum excipere debet: Nihil de humatione, sepultura, aliisque erga mortuos officiis, meminit. Eadem leguntur *Eccles. XII. v. 7.* manet ea mortis pœna, ut exanime corpus corrumpatur & tempore consumtum in auras abeat. Exempla vero ex sacris literis prolata nihil aliud evincunt, quam morem condendi terra vita defunctos, antiquissimum & apud Judæos receptum fuisse; cujus ritus rationem solatii plenissimam dedit Paulus *1. Cor. XV. v. 37. 38.* Denique quarto, alii jus illud sepulturæ & reliqua omnia erga mortuos officia, ad meram humanitatem & pietatem referunt, cujusvis religioni & fidei ea relinquentes. Huc respexit *DIO Prusænsis Sophista* in oratione de consuetudine ita differens: *Nusquam prohibitum est, mortuos sepelire, quo enim victores obtemperare vellent jussis illorum, qui succubuerunt? at consuetudo est, quæ facit, ut defuncti fruantur humanitate.* Si tandem nostram quoque sententiam dicere debeamus, placet hoc loco brevissimis exhibere, ex quibus principiis viventium erga mortuos officia optime deduci posse credamus. Id quidem primo loco non inficiamur, e vita sublato nullo viventibus commercio conjungi omnemque cum illis societatem dissolutam esse. Porro certum est, eos rerum corporalium & mundanarum sensu destitutos, partim nihil lætitiæ ex honoribus percipere, qui ipsis post obitum decernuntur, partim nihil doloris sentire ex contumelia, ignominia, ac pœnis, quibus viventes acerrime affligi solent. Et ita accipiendum esse credimus brocardicon Juris: *Mortuo non fieri injuriam.* BOER. *decis. 316. n. 10.* Card. TUSCH. *lit. M. concl. 389.* Ex his autem nondum profuit conclusio, licere, aut ad minimum rem prorsus indifferentem esse, in defunctorum corpora

Quarto.

Nostra sententia referatur.

& famam insurgere, ea proculcare, omnemque illorum curam omittere: imo prorsus absonum esse, in facinororum cadavera pœnam statuere. Quis enim crederet, sublato commercio & societate cum mortuis, cessare inde omnem erga illos obligationem, officia & jura. Suppetunt alia principia, ex quibus hæc omnia derivare queamus. Primo injuria certe est, male de aliquo loqui, famam ejus fugillare, criminum atque delictorum reum insontem agere. Quis hæc unquam licita esse dixerit, quis hæc non crediderit esse injusta ac iniqua? Quid tum? objicis, nihil inde mortuus habet, quod metuat, quod vereatur. Quasi omnis læsio ac injuria cum sensu læsi semper & necessario conjuncta esse deberet. Quid si absentem, & cum quo nullum habeas commercium, ea ratione tractaveris, an bene rem gessisti? nonne æquitatis & justitiæ limites transgressus es? Parum sane te excusabit, si injuria tua ad notitiam absentis pervenerit, si non. Et his principiis, ni fallimur, vulgatum illud innititur: *De mortuis nil nisi bene.* Porro cogitemus innatum illud hominibus vitæ futuræ desiderium, philantiam illam, & horrorem illum naturalem, quem mortis cogitatio excitat conjunctum cum voto, ut illa ipsa exuvia, quas deponimus, non in omnium spectaculum exponantur, aut illas prostituendo honesta defuncti memoria laudatur. Sentiant hoc desiderium plerique imo ferocissimi quandoque homines, & parum aut nihil de salute futura informati, magnum mortalitatis solatium in ipsa fama, quam mortui viventibus relinquunt, quæsiverunt. Nemo nobis hic objecerit exempla siue argumenta affectata philosophiæ, quam recenset ORIGENES contra CELSUM lib. 5. pag. 247. ex dicto Heracliti, citato à Celso: *Cadavera esse abjectiora, quam stercora.* Tam insolita exempla non moramur.

Præ-

Præterquam enim, quod quemvis ad seipsum se convertere hoc casu jubeamus, observandum quoque censemus summum illud gentium circa rem funerariam studium, cui si quis vanitatem objecerit, nos objicimus sanctissimorum virorum desiderium honestæ sepulturæ, & quod eam ipse Deus inter beneficia numeraverit. Quæ, si certa sunt, tale desiderium hominum cordibus inditum, illi promovendo omnino studere debent viventes, cum ipsius ætæ conditio ac natura hanc curam desideret. Reddit hic generale illud principium: *quod tibi vis fieri, alteri feceris & quod non vis fieri, alteri non feceris*. Accedit, *datam fidem esse servandam*, imprimis cum ab antiquis temporibus vivi honorificam sibi sepulturam à superviventibus stipulari soliti fuerint, imo hodie plerumque in ipsis testamentis hæc clausula quasi solennis adscripta legatur. Respondet huic doctrinæ, quamvis multa aliena admisceat, Jus Romanum, quod funeris curam ad eum pertinere jussit, quem decedens elegit, *l. 12. §. 4. ff. de Religios. &c.* ab eo ad hæredes hoc onus devolvit, *l. 14. §. ult. ff. eod. l. 49. ff. Famil. hercisc. filii humationem parenti, l. 21. ff. de Religios. uxoris marito l. 16. eod. demandavit; ut, si grati animi leges in subsidium vocare velimus, gravius momentum præsentis argumento accedat, quod tamen non ad omnes applicari poterit. Ex eo videmus, quousque asseri possit usus brocardici: *Mors omnia solvit*, de quo peculiarem tractatum compilavit SEB. MEDICES *Francos. anno 1585.* quæ formula illas tantum respicit obligationes, quas defunctus vivus contraxerat, & ultra ejus personam minime extendi possunt. Addimus communem humani generis, imprimis societatis civilis, utilitatem, cujus multum interest, vota, desideria, & voluntates morientium, quantum fieri potest, adimpleri & executioni dari;*

ex

ex quo fundamento etiam donationes mortis causa factæ, testamenta, & similia a potestate civili sustinentur. Hæc principia, si conjungamus, pronæ erunt conclusiones, mortuorum corpora non esse ludibrio & contumeliæ exponenda; mortuis non esse maledicendum, denegationem honestæ sepulturae posse pro pœna haberi, corpora mortuorum consuetis ritibus esse efferenda, vota morientium non penitus negligenda, fidem illis datam servandam, illisque ea omnia exhibenda esse, quæ nobis mortuis exhiberi optare queamus. Alia fundamenta obligationis & officiorum erga mortuos non quærimus, his quanquam simplicioribus contenti: Imo non opus est, ut ad socialitatem, quam homines vivi mortuis adhuc debent, recurramus v. *TITII observat. ad Pufend. de O. H. & C. obs. 79. n. 4.* cum, cessante cum mortuis humana societate, cesset etiam socialitatis erga illos conceptus. Mittimus omnia alia argumenta, quæ non directò ad officia erga mortuos trahi possunt: nam si urgeamus ignominia ac contemptus in mortuos exhibiti maximam partem in eorum hæredes atque cognatos transferri; si morientium dispositiones negligantur, in præjudicium id imprimis eorum cadere, qui ex defunctorum volunrate aliquid percipere debuerunt; consultum esse, apud viventes mortalitatis cogitatione excitare, si corpora defunctorum insepulta jaceant, variis incommodis viventes esse expositos, quilibet facile percipiet, ea omnia vel ad officia erga alios, vel ad officia erga Rempubliam & societatem civilem spectare. Quod denique ad ipsos ritus & solemnities funerum attinet, ea unice humanæ impositioni debentur resque sunt mere arbitrariæ. De illis vero jam non dicendum.

*Gentilium
opiniones.*

(c) Oriebantur hæc persuasiones ex diverso conceptu, quem de hominis statu post mortem sibi formave-

maverant gentes. Conf. *Histoire de la Philosophie payenne* tome 1. ch. 14. VOSSIUS, de origine & progressu idololatriæ lib. 3. c. 40. Plato tria justitiæ genera statuens, ultimum adversus mortuos directum esse asseruit, in eo consistens, ut sepulchrorum cura haberetur. STANL. in *hist. philos. Part. 3. cap. 8. p. 296.* Idemque philosophiæ suæ scopum finemque in mortis consideratione esse profitebatur. PROSP. AQUITANUS *Libr. II. de vita contemplativa cap. XXI.* Cæterum nota est Platonis sententia, animam hominis Deo esse proximam, immortalem, nec corruptioni obnoxiam; Animas à corpore separatas honoratorum imprimis virorum, Dæmones effici. THOMAS. *jurispr. div. libr. 3. c. 10. §. 1. 2. 3.* Veteres Idololatræ, defunctorum animas circa eorum sepulchra vagari, credebant, unde superstitio evocandi umbras invaluit. SPENCER. *de legibus ritualibus lib. II. c. 11. p. 493.* Ab hac sententia non alieni fuerunt Romani, qui defunctorum animas in Lares vel Lemures mutari somniabant. AUGUST. *de civitate Dei. IX. 11. Animas hominum demones esse, & ex hominibus fieri lares, si meriti boni sint: lemures sive larvas, si mali: manes autem, cum incertum est, bonorum eos sive malorum esse meritorem.* GUTHER. *de Jure Manium L. 2. c. 38.* Et illa opinio fuit origo religionis, qua mortuos venerabantur, non privatim tantum, sed & publice, institutis eum in feralibus & lemuriis solennibus. v. *Memoires de l'Academie Royale des inscriptions Tom. II. p. 44.* Hinc sepulchra ad res religiosas relata fuerunt. §. 9. *J. de divis. rer.* Unde religiosi appellatio nata, diversæ sunt opiniones. CIC. *de deo. nar. c. II. 28.* MACROB. *lib. 3. Saturn. c. 3.* Sepultura placari errantes animas, firmiter creditum fuit. GUTHER. *de Jure Man. lib. 2. c. 17.* SUTTON. *in vita Caligule. c. 59.* DIS manibus dedicata fuisse sepulchra, & majorum sepulchra cum Deorum aris & templis conjuncta sunt. FESTUS in verbo re-

Imprimis Romanorum.

Origo religionis in sepulchris.

B

ligio-

Pontificum au-
ditorius circa
sepulchra.

ligiosum. His principiis innixa fuit veterum Romano-
rum circa sepulchra religio. Imo ex illis pleraque
leges de sepulchris latae descenderunt, quae partem
olim Juris Pontificii fecerunt. Nam quamvis Pon-
tificibus nefas esset, cadaver tangere aut inspicere;
GELL. *Lib. 10. cap. 5.* SERVIUS, ad 3. *Aenid.* J. JAC.
CHIFFLET. in *Gemina matris sacrorum titulo sepulchrali ex-
plicat. p. 16.* GUTHER. *Lib. 2. c. 8.* MORESTELL. *Pom-
pe feral. lib. 3. c. 11.* quem locum MORESTELLUS *loc.
cir.* confert cum dispositione legis ceremonialis *Lev.
XXI. v. 1.* *Hesekiel. c. XLIV. v. 25.* add. GROT. ad *h. l.*
consulendi tamen erant Pontifices, quibus ceremo-
niis factae mortuis injuriae expiarentur, GUTHER.
lib. 4. de Jur. Pontif. c. 15. iique de transferendis mor-
tuorum reliquiis cognoscere solebant, PLIN. *L. 10. ep.
73.* Conf. Inscriptionem apud GRUTER. *p. DLXXVIII.*
num. 1. eorum decreto ad reficienda monumenta opus
erat, cujus juris vestigia deprehendimus in *l. 7. ff. de
sepulchro violato.* & testamentorum executioni, quate-
nus sepulchrorum monumenta concernerent, invigi-
labant, quod patet ex *L. 50. ff. de hered. per. Quamvis stricto
jure nulla teneantur actione heredes ad monumentum faciendum,
tamen vel Principali vel PONTIFICIALI auctoritate compelluntur ad obsequium supreme voluntatis: in qua lege verba
principalis auctoritate a Triboniani manu esse videntur.*
Cæterum ad hanc religionis præsumtionem collineant
reliquae Juris Romani de locis religiosis doctrinae. In-
de est, quod illa loca hominum commercio exempta
fuerint: Ita SERVIUS Sulpitius nomen rei reli-
giosae a relinquendo derivavit, MACROB. *lib. 3. Sat.
c. 3.* hæc qualitas non tantum tributa omnibus illis,
quae functo monumento adhererent, & pars illius
censerentur, *l. 2. ff. de sep. viol.* verum etiam ad ædificia
vel agros adjacentes, si consecratio accessisset, qua-
lis legitur apud GRUTER. *Inscrip. fol. DCXVII. 2.*

Jura sepul-
chrorum ex
Jure Romano.

ÆDI-

ÆDIFICIA. PROPRIA. COMPARATA. FACTA. DICATAQVE. SUNT. MONUMENTO T. POMPONI. Porro sepulchrorum venditiones & alienationes prohibita, l. 6. §. 1. de religiof. l. 2. C. 2. eod. itidem permutationes, l. 12. §. 1. ff. d. t. oppignorationes, l. 3. C. que res pig. oriturque ex illa alienatione læsæ religionis crimen, l. 1. C. de sep. viol. quod ad legem Juliam de sacrilegis respicit. Referendæ huc etiam sunt solennes illæ formulæ ac prohibitiones, quas in monumentis veterum Romanorum Viri docti observarunt, v. g. *Hic munimentus heredem non sequitur.* GRUT. DCCLXXVII. *Hæc taberna cum ædificiis hujus monumenti tutela est. Hoc monumentum sive ædificium, quod est, heredem non sequitur.* IBID. f. DCXL. 2. *Quisque hunc monumentum maceria cinctum cum area & introitu aut iter immutare, alioque quo genere vendere aut donare voluerit, tunc dare debet H. S. L. M. N. arario P. R.* IBID. M. C. XXXIII. 3. Textus vero juris nostri, qui de venditione & donatione sepulchrorum monumentorumque loquuntur, agunt tantummodo de inferendi Jure, ultra quod non extendenda l. 14. C. de legat. Neq; usucapi poterant sepulchra ex antiqua XII. Tab. dispositione: FORI BUSTIVE ÆTERNA AUTHORITY ESTO. vid. DN. PRÆSIDIS *historiæ Juris Romani* Vol. 2. p. 275. Graves etiam pœnæ in sepulchrorum violatores statuta sunt, quæ imprimis sub Christianis Imperatoribus auctæ fuerunt, v. *tor. tit. ff. & C. de sep. viol.* imo ab ejusmodi injuriis sibi cavere tentabant Romani inscribendo varias execrationum & prohibitionum formulas, quas passim legimus apud GRUT. aliosque veterum inscriptionum collectores. e. g. *Qui hæc aram sustulerit, manes iratos habeat.* DCCCCXVII. i. add. DCCCCXXII. 3. & CCCIV. i. in sepulchro C. Cæcili apud FABRETT. p. 110. *qui hic. min. aut cac. habeat Deos superos & inferos iratos.* Vides igitur, Jure Romano do- Paganismi reliquæ in Digestis.

dolere paganismum, cujus particulas in Digestis non paucas superesse, jam ab aliis fuit observatam. v. DN. PRÆS. *hisor. Jur. Pars 1. lib. 2. c. 2. §. 8. litt. m.* HOTTOMANN. *in Antitriboniano cap. XI.* certe ethnicam superstitionem sapiunt verba *l. 1. §. 6. ff. de mort. infer. Interest religionis exstrui monumenta & ornari.* Quæ enim hoc loco religio, quam à superstitione pagana descendens? Forte huc etiam trahendæ sunt leges, quæ decretorum Pontificiorum mentionem injiciunt. *l. 8. de relig.* corpus illatum non licere effodere sine decreto Pontificis, eadem virgula notanda est *l. 39. h. t.* corpora terræ conditorum inquietari posse. Hæc & familia in legibus nostris deprehendimus, quarum vera ratio ex reliquiis ethnica idololatriæ omnino petenda. Cæterum Romana Jurisprudentia etiam in quibusdam hujus materiæ capitibus æquitatis naturalis amplexa est principia: ita in *l. 14. §. 7. de relig.* commendatur PIETAS in humanis defunctorum corporibus, & in *l. 34. eod. tit.* PAPINIANUS *publica utilitatis* mentionem facit, atque strictam rationem insuper habendam suadet: *summam enim esse rationem, quæ pro religione facit.* Denique etiam in hac materia occurrunt subtilitatis Romanæ vestigia, quorum referimus ULPIANI doctrinam *l. 1. ff. h. t.* eum, qui in funus aliquid impendit, cum defuncto contrahere, non cum hærede. Hæc fuit veterum Jctōrum philosophia, qui fictionibus nimium delectabantur. v. *cap. 4. dissert. nuper sub DN. PRÆS. à DN. HUBNERO habita.*

*Subtilitates
Juris Romani.*

*Scriptores de
re funeraria.*

(d) Non opus erit Scriptores de re funeraria hoc loco recensere. Optimam atque absolutam notitiam nobis præbuit Vir de re literaria immortaliter meritus, JO. ALBERT. FABRICIUS *in bibliographia antiquaria cap. XXIII.* addimus JOSEPHI BINGHAM. *origines ecclesiasticas*, vol. X. Lond. 1721. editas, uberrime hanc materiam, quatenus ad Christianos spectat, tractasse;

se; cujus voluminis versionem latinam à Cl. DN. GRISCHOVIO omnes avidè expectant, qui utilitatem antiquitatum ecclesiasticarum intelligunt, & quam laudabilem operam doctissimus Editor in transferendo hoc opere impenderit, æstimare noverunt.

§. II.

Pietatem hanc sepeliendi vita defunctos demum gentium mores ad certa restrinxerunt loca, (a) ne disjecta mortuorum cada-^{Causa, cur publica loca sepulchris destinata.} vera jacerent, verum in unam quasi societatem & communem locum colligerentur. Hujus consuetudinis variæ rationes dari possunt. *Primo* veneratio & amor erga defunctos, (b) qui morte præiverant: *Secundo* necessitas, huc referas multitudinem occisorum in præliis, succumbentium martyriis, (c) peste consumptorum, incommoda ex cadaverum multitudine, eorumque corruptione viventibus metueda, (d) crescens hominum numerus in civitates & arctiores societates coëuntium: *Tertio* averfio, metus, terror, qui plerumque viventium mentes (e) ratione mortuorum afficit: *Quarto* utilitas publica, de clandestinis evitandis ac impediendis homicidiis, sollicita: *Quinto* ipsa Religio (f).

(a) Variarum gentium & plerumque barbaros defunctorum corpora abolendi modos recensuit ^{Crematio & humatio mortuorum.}

QVENSTEDT. *de sepultura veterum cap. XV. & XVII.* Communissimi erant crematio & humatio: uterque modus apud Romanos receptus, quod ex multis locis Digestorum patet, qui, illationem corporis vel ossium conjungere solent. *l. 2. §. 2. l. 8. l. 9. de relig.* Cremandi morem fuisse humatione recentiore, observavit PLINIUS *hist. nat. lib. 12. c. 54.* KIRCHMANN. *de funer. Roman. cap. 2. & 3.* postea receptissimus apud Romanos, & demum sub Imperatoribus Christianis in consuetudinem abiit, teste MACROB. *Saturn. lib. 7. cap. 7.* non autem temporibus Antoninorum Cæsarum speciali lege abrogatus, prout multis erronee visum ex corrupto CAPITOLINI loco, quem enodavit JAC. GOTHOF. ad *l. 6. C. Theodos. de sep. viol. tom. III. p. 149.* Humationem cadaverum Christianos eorum ustulationi prætulisse, testis est. TERTULL. *cap. I. de resurrect. carn. add. OCT. FERRAR. de veter. luc. sepulchr. ap. GRÆVIUM Thef. antiquit. Rom. Tom. XII. p. 1014.* imo jamjam CICERO *lib. 2. de Legib.* approbasse videtur humandi consuetudinem, addita ratione: *reddi terræ corpus, & ita locatum ac situm, quasi operimento matris obduceretur.* Cæterum hæc arbitraria esse, & à sola impositione humana dependere credimus, adeo ut non multum disputandum sit, qui modus præferendus? SERVIUS in *lib. 2. Æneid.* observavit: *Heraclitum, qui omnia voluerit ex igne constare, dixisse, debere corpora in ignem resolveri: Thaletem vero, qui omnia ex humore procreari, dixisse, obruenda corpora, ut possent humore resolveri.* Alii crediderunt, animam per ignem in primam suam redire naturam. OVID. *1. Trist. El. 4.*

Spiritus hic vacuas prius extenuandus in .uras

Ibit, & in repido deseret ossa rogo.

E contrario Christianorum humandi ritus aliquid ex superstitione trahebat, cum aliquando, de conservandis mortuorum corporibus nimis solliciti fuisse, videri

po-

tuerint, cadaveribus unguenta & odores prodigaliter impendendo. Hinc TERTULL. in *Apolog.* jactat: *Si Arabia querantur, sciant Sabai pluris & carius merces suas Christianis sepeliendis profligari, quam Diis fumigandis.* Cæterum antiquissimis temporibus videntur nulla certa fuisse loca, quibus publica auctoritate defunctorum reliquiæ illatæ fuerunt. Prius in domo sua quem; *Sepultura fæ-* sepelitur, annotavit ISIDOR. *Orig. lib. 15. c. 2.* *ALE-* bant olim in *XANDR. lib. 6. genial. dier. cap. 14.* quem morem de *La-* *privatis locis.* tinis & Græcis accipit KIRCHMANN. *lib. 2. de funer. Rom. c. 20.* Id certum, quod loca sepulchrorum olim fuerint privatorum, qui in fundo suo sepulturæ locum assignabant, plerumque in agris & hortis sepulchra exstruentes, & quidem libenter ad vias publicas, quo prætereuntes admonerent mortui, & se fuisse, & illos esse mortales. VARRO *Lib. 5. de ling. lat.* Unde solennes formulæ: ASPICE VIATOR. SISTE VIATOR. Additæ quandoque preces & minæ, quales retulit GRUTER. *Inscr. DCCCCXCV. 4. ROGO TE, MI VIATOR, NOLI MI NOCERE.* Aliam formulam vide in monumento T. LOLLII apud GRUTER. *Hic propter viam positus, ut dicant prætereuntes: LOLLI VALE. CCCC. XXXI. 5. conf. BRISSON. de formul. lib. 7. p. 700. FAES. ad GYRALD. cap. 5. p. 738. n. 1. imprimis NIC. BERGIERIUM de publicis & militaribus Imperii Romani viis Lib. II, Sect. 37. usque 40.*

(b) Fuerunt olim, qui sibi prorsus propria & singularia exstruxerunt sepulchra, additis variis executionum formulis: *In hoc sepulchrum sive servus sive liberus inferatur nemo. Secus qui fecerit, mitem Isidem iratam habeat: suorum ossa eruta atque dispersa videat.* GRUT. *CCCIV. 1.* Invaluit tamen antiquissimis jamjam temporibus, ut integræ familiæ sibi sepulchra item monumenta conderent, quod inter alia patet ex *Inscript. GRUTER. DCCXXXVIII. 4. Fecit sibi, uxori, Liberi, libertabusque utri-* *Sepulchra singularia.* *Sepulchra familiaria.* *usque*

usque sexus, qui ex familia mei erunt, reliquiarum suarum condendarum causa, & posteris eorum, qui in nomine meo permanserint, ea conditione, ne fiducient, vendant, neve alio genere id sepulcrum sive monumentum est, alienare ulli potestas sit. Instituta hæc familiaria sepulchra ex affectu & amore in conjunctos, minime dubitandum. Hinc CIC. lib. 1. de Offic. magnum est, inquit, eadem habere monumenta majorum, iisdem uti sacris, sepulchra habere communia. Familiaria dicebantur à Familia, quam definiuit l. ult. ff. de V. S. Familix nomine Parentes & liberos, omnesque propinquos, libertos etiam & Patronos, nec non fervos significari. A familiaribus sepulchris differunt hereditaria l. 5. & 6. de Religios. KIRCHMANN. de funer. lib. 3. c. 12. GUTHER. de Jur. Man. lib. 3. c. 9. & 10. Ex his constat, in amplo sepulchro familiari vel hæreditario plures sepeliri potuisse, non vero in sarcophago vel solo, ubi corpus jam depositum erat. PAULUS sent. recept. lib. 1. tit. 21. CUJAC. observ. lib. XXI. cap. 13. Adde, quæ de Bustuariis familiarum differunt GYRALDUS l. cit. p. 727.

Sepulchra hæreditaria.

Martyria Veterum Christianorum.

(c) Martyrum corpora sollicitè collegerunt veteres Christiani, v. ARHINGHII Romam subterraneam lib. 1. cap. XI. quod religiosæ reliquiarum ostensioni occasionem præbuit. v. PETR. MORETTI de ritu ostensionis sacrarum reliquiarum pag. 22. seqq. E contrario gentiles cadavera martyrum cum illorum memoria penitus delere tentabant. Crudelitatis hujus vestigia deprehendimus in litteris ecclesiæ Viennensis ac Lugdunensis apud EUSEB. hist. eccl. lib. 5. c. 7. & apud RUINART. in actis martyrum pag. 69. 327. Christianorum sepulchra violata, conqueritur TERTULL. in apolog. cap. 30. LACTANT. instr. lib. 5. c. 11. BALDUINUS ad Edicta veterum Principum Roman. de Christianis. p. 158.

Erectio civitatum sepulcras cadaverum promovit.

(d) Eam rationem jam dedit L. A. SENECA: non defunctorum causa, sed viventium, inventam esse sepulcrum:

ut scilicet corpora visu & odore sedata moverentur. Docuit enim experientia & ipsa ratio, putrefactionem cadaverum generare exitiosas exhalationes. Adde LUCRETII CARI verb. ex lib. 6. de rerum natura:

*Et quum spirantes mistas hinc ducimus auras,
Illa quoque in corpus pariter sorbere necesse est.*

Præterea crescente hominum numero in civitatibus, & quum inopibus sumtus funerarii descenderent, publica & communia loca, pauperum & vilium mancipiorum funeribus destinata, *Puticula* dicebantur, quod ibi in puteis obruerentur homines. VARRO lib. 4. de ling. lat. FESTUS in voce *Puticulus*. KIRCHMAN. lib. 2. cap. 24. BERGIERIUS de public. & militar. imperii Romani viis. lib. II. sect. 38.

(e) Præter triste spectaculum, quod mortui cadaver præbet, dissolutum est omne cum defuncto commercium. Non mirandum igitur, quod mortuorum habitacula aliquantum separata esse viventes maluerint: accedebant aniles fabulæ de errantibus animabus mortuorum, cum ex ignorantia, tum ex superstitione, multorum præjudiciorum matre, descendentes. Cæterum non negandum est, si naturæ humanæ indolem consideremus, eam plerumque ab aspectu frequentiori cadaverum humanorum abhorere. Hujus horrois exempla etiam apud barbarissimas gentes deprehendimus, & lectu non injucunda sunt, quæ de funerandi ritibus Hortentoriarum retulit KOLB. in der Reise an das Capo de bonne Esperance. P. 2. ep. 22. p. 579.

(f) Quid Religio in cæmeteriis locisque sepulturæ publicis erigendis potuerit, sequenti Capite opportunius proponendum erit.

§. III.

*Diversa Soci-
Cœmeterii s-
gnificationes.*

Et in hoc sensu vocabulum *Cœmeterii* pro loco solemnè publico communis sepulturæ accipimus. Tributa hæc appellatio *primo* sepulchris martyrum, *(a)* *postea* ampliora loca cœmeteriis adjacentia, *(b)* *deniq.* ipsæ ecclesiæ ac templa *(c)* hoc titulo notabantur. Paulo ab his recessit hodiernus vocabuli usus, qui ex superiori definitione patet; Illeque ad præfens spectat institutum.

*Diversa Cœ-
meteriorum
nomina.*

(a) Videtur hæc appellatio à sepultis martyribus illo loco profuxisse. Hinc etiam cœmeteria nomina diversa à Martyribus, qui ibi credebantur conditi, acceperunt, quorum indicem dederunt ONUP. PANVINIUS *de ritu sepeliendi mortuos, cap. XII. & XIII.* BARONIUS *in notis ad martyrologium.* RUINART. *in actis martyrum pag. 617.* Appellata quoque fuerunt *arenarie* seu *area*, quam denominationem explicat TERTULL. *ad Scapulam: Loca ferendis, exsiccandis, terendis frumenti grans destinata.* Erat autem *area* locus in urbe vacuus.

*Sacra in Cœ-
meteriis per-
acta.*

(b) In cœmeteriis quoque sacri ritus peragebantur, cubicula ad S. Synaxin obeunda extructa, baptismi sacra administrata *1. Cor. XV. v. 29.* ad illa Christiani tempore persecutionum confugiebant, in iis pernoctabant, persecutorum crudelitatem effugere tentantes, cui fini favebant cryptæ, quas descripit BARON. *in annal. tom. I.* ARINGH. *in Roma subterranea lib. 2. cap. 2. p. 131.* CASAL. *de veter. sacr. Christian. rit. cap. 65. p. 338.*

(c) Pia

(c) Pia recordatione acta Martyrum recolebant veteres Christiani, frequentantes sæpius loca, quibus eorum corpora condebantur, & memoria martyrum appellari solebant, AUGUST. *de civitat. Dei lib. 22. c. 8.* loca & fedes Martyrum, l. 2. C. *de SS. Eccles. tumuli & aræ super illa sepulchra exstructæ.* PRUDENT. *hymn. 4. in pass. Hippolyti:*

Incisos titulos & singula quaris

Nomina: difficile est, ut replicare queam &c.

His adjectæ lignæ domunculæ, ut sacris invigilantes à tempestatum injuriis essent immunes, quæ angustioribus successu temporis ædificiis occasionem præbuerunt, quæ martyria, ISIDOR. *orig. lib. XV. c. 4.* dominica, ecclesiæ, postea basilicæ, EUSEB. *lib. 2. c. 46.* & templa appellabantur. v. SAGITT. *de natalit. marty. cap. 3.* HILDEBRAND. *de sacris publicis templis cap. 2.*

CAPUT II.

DE

LOCO, IN QUO COEMETERIA INSTITUTA FUERUNT.

Prima jam circa cœmeteria, quatenus communem & publicum sepulturæ locum constituunt, quæstio est: *Quo loco cœmeteria sint instituenda?* Pleraque ex generali doctrina de sepultura mortuorum dependent. Disputatum olim, *an humatio defunctorum in urbibus fieri debeat?* (a) Negatum quidem

De loco Cœmeteriorum & eorum jure.

C 2

pri-

primus temporibus. Sed laxiora fuerunt jura Canonica, (b) quo factum, ut non tantum cœmeteria in civitatibus tanquam templorum accessoria erigerentur, verum etiam ut sepulchra in monasteriis (c) imo ipsis templis (d) concederentur, cujus juris & consuetudinis rationes vix altius petendæ sunt.

*Græci extra
urbes mortuos
sepeliunt.*

*Judæorum se-
pulchra.*

(a) GRÆCI mortuos ante civitatum portas sepeliverunt, quod multis exemplis ac testimoniis probavit SAM. PETITUS *comment. in leges Atticas lib. 6. tit. 8.* PFEIFF. *antiquit. græcar. lib. IV. cap. 51. p. 747.* Notari tamen meretur dissensus, qui inter Solonem & Lycurgum fuit, quorum primus Athenis prohibuit, ne mortui intra urbem sepelirentur, CIC. *lib. 2. de leg. alter Lycurgus Spartanorum Legislator, mortuos in ipsis urbibus & prope Deorum aedes voluit sepeliri, ut laconica juvenus asfueceret, non metuere aut horrere mortem.* QVENST. *de sepultura cap. 8. p. 176.* KIRCHMANN. *de funeribus lib. II. c. 26.* GYRALDUS *c. 5. JUDÆORUM* sepulchra regulariter extra urbes fuerunt. Exempla vide *Matth. VIII. v. 28. Luca VIII. v. 12. Job. XI. Matth. XXVII. v. 6. Marc. XV. 46. Luc. XXIII. v. 53. Job. XIX. v. 41.* Quælibet civitas peculiarem locum habebat ad condenda mortuorum cadavera, qui extra terminum *Num. XXXV. v. 3.* definitum sepulchris destinatus erat. Huc respexit MOSES MAIMONIDES *constit. de anno Jubilæo cap. 4. §. 3.* Singulis autem, inquit, *urbibus dant sepulchretum extra hunc terminum. Nam mortuos suos non sepeliunt in terminis urbium suarum. Viris datura sunt non vero ad sepulchra, non mortuis.* Ipse Salvator noster in sepulchro extra urbem condebatur, v. JO. ANDR. SCHMIDII *dissert. de tumba servatoris cap. 1. sect. 1.*

§. 7.

§. 7. BYNÆUS de morte Jesu Christi lib. 2. cap. 8. p. 454. imo mortuos, tempore mortis Christi excitatos, urbem ingressos esse legimus. v. Summe Reverend. Dn. JO. CHR. WOLFIIUM in *curis philologicis in IV. SS. Evangelia* p. 413. Interim vix asserere possumus cum Celeb. & Beat. Dn. THOMASIO in *dissert. de Jure Princip. Evangel. circ. solenn. sepultur.* §. 8. certam extitisse legem Mosis, quod sepeliri debeant mortui extra castra & urbes. Nam occurrunt etiam exempla sepulcorum intra urbes, quæ autem ad Jus singulare & extraordinarium referenda esse nobis videntur. Ille enim honor Regibus plerumque obtigit 2. Reg. XXI. v. 18. 26. Ibid. c. XIV. v. 20. add. NICOLAI de sepulch. Hebræorum p. 187. & apud HOTTINGER. *Cippos Hebraicos* pag. 43. Antiquissimus mos erat sepeliendi mortuos in hortis. GEIER. de *luctu Hebræorum* cap. 6. imo in agris, cujus consuetudinis piæ præbet rationem HOTTINGER in *histor. Patriarch. P. 1. exerc. 3. §. 60.* Caterum, inquit, in agris & hortis Patriarchæ quam in Basilicis laqueatis aut mausoleis marmoratis sepeliri maluerunt. Nempe virent & florent hodie agri & horti, cras crescunt & moriuntur. Hac imago fuit mortalitatis & res humanas caducas & fluxas esse sibi figuraverant. Simulque consolationem in morte capiebant futura aliquando resurrectionis mortuorum & beatæ immortalitatis, quando ver. novum revolutum fuerit. Cæterum Judæi semper magni fecerunt sepulturam in Palæstina: sepultum enim in terra Israel ac si sub altari sepultus esset æstimant, v. RELANDI *Palæstina* lib. 1. c. 4. p. 28. aliaque multa privilegia de hac sepultura somniant, v. EISENMENGERI *entdecktes Judenthum. P. II. c. 16. p. 900. seqq.* Progredimur ad ROMANOS, moribus apud illos antiquissimis receptum erat, ut extra urbem sepelirentur vita functi. KIRCHMANN. *lib. 2. c. 20.* APULEJUS *lib. 4. edit. Basil. p. 478.* Singularem postea tulerunt Decemviri legem: HOMINEM MORTUUM IN URBE NE SEPELITO,

Eorum sepulchra in civitatibus.

Sepultura in Palæstina præstantia.

Locus sepulture apud Romanos.

*Leges sepul-
cræ intra ci-
vitatem probi-
bentes.*

NEC URITO. v. *Tab. X. Vol. 2. Historia Juris DN. PRÆSID. p. 266.* Variæ hujus legis fuerunt apud Romanos rationes. PAULUS, qui *lib. 1. sententiarum tit. 27. §. 3.* eam recensuit §. 2. dedit hanc rationem, *ne funestentur sacra civitatis.* Ita ex antiqua superstitione, quæ ex aspectu sive tactu rei funestæ Sacra Deorum Superiorum contaminari docebat. GELL. *lib. X. c. 15.* ad quæ verba meretur legi JO. JAC. CHIFLET. in *Geminia titulo sepulchrali explicato pag. 18.* Prohibitæ uftulationis intra mœnia civitatis alia accedebat ratio, nempe *ignis periculum.* Eam prodidit CIC. *de legib. II. 23.* Ita cum mos ille in funere Clodii negligere, igne ipsa curia & Porcia Basilica flagrav. ASCON. *ad h. l.* Igitur inter leges XII. Tabul. ea, quoque relata legitur: *ROGUM BUSTUMVE NOVUM ÆDES ALIENAS PROPIUS LX. PEDES, SI DOMINUS NOLET, NE ADJICITO.* v. Illust. Dn. PRÆS. *Hist. Jur. Tom. 2. p. 274.* Et temporibus Augusti Appio Claudio & C. Norbano COSS. editum, *ne mortui intra duo millia passuum ab urbe cremarentur.* DIO *lib. 48.* Extensa hæc humationis ac cremationis prohibitio Jure Pontificio ad omnia loca publica, quæ privata religione non obligari debebant. CIC. *lib. 2. de legib.* FRONTIN. *de aquæ ductu lib. 2.* GUTHER. *de Jure manium lib. 2. c. 33.* Aliam interdictæ sepulturæ in urbe rationem præbent Scriptores: *ne factore corpora viventium inficerentur.* ISIDOR. *orig. lib. 14. c. 11.* aliam, ut monumentorum in viis publicis erectorum consideratione civium Romanorum virtus acueretur. BERGIER, *de publicis & militaribus imperii Romani viis lib. II. sect. 34. n. 7. p. 181.* Solebant autem Romani circa hanc legem quandoque dispensare decernendo publicum sepulturæ locum Viris de Republica bene meritis, quamvis hoc rarissime factum. Ita CIC. *Philipp. X. majores nostri, inquit, statuas multis decreverunt, sepulchra paucis. Statua intereunt tempestate, vi, verustate: Sepulchrorum autem*

Exceptions.

autem sanctitas in ipso solo est, quod nulla vi moveri neque deleri potest. Atque ut cetera extingui solent, sic sepulchra sanctiora sunt vetustate. Interim cum Romani, antiquissimi moris & legis obliti, frequentius mortuos in urbe sepelirent, DUILLIUS Cos. ad Senatam retulit, & restituta fuit Lex XII. Tabul. & Sctum factum: ne quis in urbe sepeliretur. SERVIUS ad 11. *Aeneid.* Inhaeserunt his principii ipsi Imperatores. HADRIANUS, qui circa seculi secundi annum vigesimum imperare cepit, referente ULPIANO l. 3. §. 5. de sep. viol. rescripto poenam statuit quadraginta aureorum in eos, qui in civitate sepeliunt, quam fisco inferri jusfit, & in magistratus, qui passii sunt, & locum publicari jusfit & transferri. Retulit hanc legem REN. BOTTEREAU in *Hadriano Legislatore* ad annum nonum imperii Hadriani. De aurei valore v. CUJAC. *observ. lib. 19. cap. 31.* GRONOV. *de vet. pec. lib. 3. p. 174.* quo loco docet, aureum romanum nostro duplo & quasi dimidiato fuisse majorem. Eandem legem ad municipales civitates extendendam monuit Jctus, cum notum sit, quod municipia multis singularibus usa fuerint moribus. P. PONCETUS *de Jure municipali p. 8.* Similem constitutionem tulisse fertur ANTONINUS PIUS apud CAPITOL. *cap. 12. intra urbes mortuos sepeliri vetuit.* Cum igitur ULPIANUS ferius, & quidem sub Caracalla & Alexandro Severo, vixerit jam Seculo tertio, mirantur viri docti, quod allegato loco non fecerit mentionem junioris legis à PIO latae, sed tantum Hadriani rescriptum referat. Totus in eo, ut hujus rescripti generalitatem assereret, quo labore superfedere potuisset, si Capitolino fides habenda foret, Pium constitutionem illam addidisse. De dissolvendo hoc dubio jam egerunt BURGUS *Elect. lib. 2. c. 4.* JAC. GOTHOFR. *ad l. 6. Cod. Theod. de sep. viol. tom. 3. p. 148.* & novissime SCHULT. in *Jurispr. antejust. p. 262. n. 11.* sed quid

Hadriani prohibito.

quid obstat, quo minus cum CASAUBONO ad *cit. loc. Capitolini*, & CUJACIO *observation. lib. XXI. c. 13.* credamus, utrumque imperatorem tale rescriptum sive constitutionem dedisse. Ipse ULPIANUS de rescriptis principalibus in plurali loquitur. *Quid tamen, inquit, si lex municipalis permittat in civitate sepeliri? post RESCRIPTA PRINCIPALIA an ab hoc discessum sit, videbimus: quia generalia sunt rescripta, & oportet IMPERIALIA STATUTA suam vim obtinere & in omni loco valere.* Ex silentio legis nihil tuto inferri potest; neque exempla sunt rariora, quod plures Imperatores in facienda & renovanda lege convenerint. Repetierunt eandem legem Imperatores DIOCLETIANUS, & MAXIMINIANUS, qui exeunte tertio seculo imperarunt. Nam in *leg. 12. C. de relig. & sumt. fun.* legimus, *mortuorum reliquias, ne sanctum municipiorum Jus polluat, intra civitatem conditam pridem vetitum est.* Et in hac lege rationem superstitionis plenam repetitam esse deprehendimus, de qua jam aliquoties dictum. Eleganter & concinne hæc explicuit JAC. GOTHOF. *l. cit.* Diis superstitæ crata, solo aspectu vel contactu rei funestæ contaminari credita: Sacerdotibus ferme religioni fuisse, vel funus videre, vel locum funestum ingredi. Statuas etiam Deorum velatas, aut translatas, si quæ in loco positæ essent, ubi crebra supplicia & cædes, funere pollutis sacrificare nefas fuisse. Vidimus legem hanc de non sepeliendis mortuis intra civitatem universalem fuisse, Romæ æque ac in civitatibus & municipiis observandam. De civitate Vefontio & antiquo publico sepulturæ loco extra civitatem sito, quem adhuc hodie *campum nigrum* vocant, legi meretur JO. JAC. CHIFLET. *Vefontionis p. 1. c. 26. pag. 90.* Cæterum cum hac sepulturæ intra civitatem prohibitio unice superstitioni Romanorum deberi videatur: observandum tamen, ipsum THEODOSIUM M. anti-

Religio Romanorum contraria sepulture in civitatibus,

Municipia idem Jus observarunt.

hup

quam

quam hanc legem addita nova pœna confirmasse, tantum abest, ut illam Christianæ fidei contrariari crediderit. Legitur illa lex *lib. IX, Cod. Theod. tit. XVII. n. 6.* apud JAC. GOTHOF. Tom. III. p. 147. Omnia, quæ

Theodosii M. prohibitio.

supra terram urnis clausa vel sarcophagis corpora detinentur, extra urbem delata ponantur, ut & humanitatis instar (exemplum) exhibeant, & relinquunt incolarum domicilio sanctitatem.

Quisquis autem hujus præcepti negligens fuerit, atque aliquid tale ab hujus interminatione præcepti ausus fuerit moliri, tertia in

futurum patrimonii parte mulctetur: officium quoque, quod sibi pareret, quinquaginta librarum auri affectum dispolatione merebitur.

Ac ne alicujus fallax & arguta solertia ab hujus se præcepti intentione subducatur, atque Apostolorum vel martyrum sedem humanis corporibus æstimet esse concessam, ab his quoque ita, ut à

reliquo civitatis noverint se atque intelligant esse submos. Omisit hanc legem in Codice Justiniano TRIBONIANUS, qui tantum ultima constitutionis verba in l. 2, C. de SS. Eccl. transcripsit.

Superfuerunt antiqui hujus Juris vestigia illis ipsis temporibus, quibus Italia barbaris subjecta succumbebat. Ita enim in Edicto

THEODORICI Regis n. CXI. legitur: *Qui intra urbem*

Romam cadavera sepeliverit, quartam partem patrimonii sui fisco

sociare cogatur: si nihil habuerit, casus sustibus civitate pellatur.

add. CASSIODOR. c. 3.

(b) Christiani primis temporibus defunctos extra urbem sepeliverunt, qui mos pene usque ad Seculum VI. duravit, teste JUSTO FONTANINO in disco

argenteo votivo veterum Christianorum Perusia reperto præfat. S. VIII. p. 33. add. CHIFLET. in anastasi Childerici Regis c. 5. p. 76. Solebant tamen sæpius cadavera martyrum

furripere, ac in domo propria sepelire, BARON. annal. eccles. T. II. ad ann. 226. imo quandoque non mediocri pecunia redimere. SAGITT. de natalit. marty. c. 3. §. 15.

Extra urbem quoque in locis subterraneis defunctorum corpora condebantur. Illa delineavit

Theodorici Re-

gis lex.

Christianorū

sepultura ex-

tra civitates.

Loca sepul-

cræ subterra-

nea.

D

vit

*Martyrum
corpora in ci-
uitates trans-
lata.*

*Desiderium se-
pultura ad la-
tus martyrii.*

vit ANT. BOSIUS in *Roma subterranea Lib. 1. cap. 2. §. 9.* conferendus cum MABILLON. scriptis de cultu Sancto-
rum Ignororum, quæ leguntur *Tom. I. Opp. Posthum. &*
MISSON. *Voyage d'Italie Tom. II. p. 237.* In his quoque
locis frequentes Christiani habuisse religionis & divi-
ni cultus causa conventus creduntur, quod Ethnici Im-
peratores multis modis interdicerere ac turbare tentarunt.
EUSEB. *hist. eccles. lib. 7. c. 11. & lib. IX. c. 11.* Quem ri-
gorem aliquantulum temperavit GALLIENUS iubens,
ut Christianis restituerentur cœmeteria, iique libere
suos conventus agerent. EUSEB. *lib. VII. cap. XIII.* Pa-
ce ecclesiæ data, non statim cœmeteria, cum templis
conjuncta fuere. THOMAS. *de ver. & nov. Eccles. Discipli-
na p. 3. lib. 1. cap. 66.* Interim invaluit mos, ut corpo-
ra Martyrum inferrentur, quorum cultus indies cre-
vit. Basilicæ in eorum honorem exstructæ, reliquiæ
sub altaribus conditæ. CONC. CARTH. 5. 14. omnino
nulla memoria, martyrum probabiliter acceptetur, nisi aut ibi cor-
pus, aut aliqua certa reliquia sint. BINGHAM *the antiquities*
of the Christian Church. lib. 23. cap. 1. p. 18. Exempla vide
apud JAC. GOTHOF. *tom. 3. Cod. Theod. p. 151.* Hæc
ædificia appellabantur *Martyria*, l. 16. C. de SS. Eccl. & ita
hæc appellatio ipsis ecclesiis communicata. Imo in
eum abiit hæc martyrum veneratio abusus, ut legi-
bus opus esset, quibus reliquiarum nundinationes
prohibendæ, l. 4. C. de SS. Eccl. l. 7. C. Theod. de sep. viol. ac-
cedentibus multis imposturis. Invalerebat simul ea
superstitio, quasi singularis foret felicitas ad latus
martyrum sepeliri. Hinc AUGUST. *lib. 2. retract. c. 64.*
testatur; se litteris interrogatum fuisse, utrum profit
cuique post mortem, quod corpus ejus apud Sancti
alicujus memoriam sepeliatur. Scripsit propterea li-
brum de *Cura pro mortuis*, in quo sententiam suam ita
exposuit: Profecto etiam provifus sepeliendis corpo-
ribus apud memorias Sanctorum locus, bonæ af-
fectio-

fectionis humanæ est erga funera suorum : quoniam si nonnulla religio est, ut sepeliantur, non potest nulla esse, quando, ubi sepeliantur, attenditur. HO-SPIN. *de origine templorum Lib. III. cap. I. p. 342.* Huic quidem novitati Principes gravissimas opposuerunt leges, & spectat huc THEODOSII M. lex superius citata, l. 6. C. Th. de sep. viol. quæ hanc à nonnullis usurpatam libertatem sepeliendi mortuos intra civitatem appellat fallacem atque argutam sollicitiam. Sed ne hæc quidem frena injicere potuit superstitioni ac vana ambitioni, quo factum, ut demum hæc intra civitatem sepeliendi mortuos licentia abierit in consuetudinem, tandem ab Imperatore LEONE seculo nono confirmatam per NOV. LIII. qua leges priores antiquavit statuendo : ne igitur ullo modo inter civiles leges hæc lex recensatur, sancimus, quin potius, ut à consuetudine recte contemnitur, sic etiam Decreto nostro reprobamus. Quicumque autem, sive extra muros, sive intra civitatem, sepelire mortuos volet, perficiende voluntatis facultatem habero. Introducendæ autem huic consuetudini multum favebant Clerici, in conciliis, concionibus, scriptis singularem evehentes felicitatem sepulcorum juxta templa, quæ martyrum titulos & reliquias exhibebant. AMBROS. Sermo-
ne 77. Ideo à majoribus provisum est, ut sanctorum ossibus corpora nostra sociemus, ut, dum illos tartarus meruit, nos pœna non tangat. PAULIN. Carm. 15.

Ut de vicino sanctorum sanguine ducat,

Quo nostras illo purget in igne animas.

GRATIANUS c. 19. §. 3. caus. 13. qu. 2. quod vero, inquit, quisque apud memoriam Martyrum sepelitur, hoc tantum mihi videtur prodesse defuncto, ut commendans eum etiam martyrum patrocinio affectus pro illo supplicationis augeatur. Addebantur alia rationes. Defunctos prope ad ecclesias esse humandos, quo certius viventium precibus frui queant, GREGORIUS I. dialog. l. 4. c. 50. cum defunctorum

D 2

animæ

*Theodosius M.
prohibet sepul-
turas in civita-
tibus.*

*Sed contraria
consuetudo in-
saluit.*

*Origo coemete-
riorum.*

Communio
cum mortuis

Benedictio cæ-
meteriorum.

Immunitas
cæmeteriorum.

animæ per orationes, eleemosynas, & sacrificia ju-
ventur, GREGOR. VII. *Lib. 1. ep. 6. Conc. Senonense cap. 12.*
apud PARAVICINUM in *Polyanthea sacrorum canon. Tom. I.*
p. 470. recepta inde etiam defunctorum in missa com-
meratio. *De consecrat. dist. 1. cap. visum præterea. Conc. Cabilon.*
3. cap. 39. HILDEBR. in *offertorio pro def. cap. VI. §. 3.* Ex
quibus principiis enata de communione cum mortuis do-
ctrina, de qua consuli meretur dissertatio doctissima
Illust. DN. BÖHMERI *de jure denegandi communionem cæmeter. §. 5.*
Quanti autem fecerint antiquis temporibus commu-
nem illam sepulturam, patet ex OPTAT. MILEV. *de*
sibismate Donatistarum lib. 6. cap. 7. pag. 97. quid referam, in-
quit, *illam impietatem, de vestra conjuratione venientem, quia ad*
hoc Basilicas invadere voluistis, ut vobis solis cæmeteria vindice-
ris, non permittentes, sepeliri corpora catholica ---- & paulo
post: si corpora non vis in unum quiescere, animas tamen in uno
apud Deum positas non poteris separare. Porro hæc cæmete-
riorum cum templis vicinia novis conclusionibus oc-
casionem præbuit. Ad eam enim horum reverenti-
am accessit denuo Benedictio, arg. *c. nemo Ecclesiam de*
consec. dist. 1. quam ita necessariam esse perhibuerunt,
ut non præcedente Episcopi benedictione non dici
possit cæmeterium, etiam si ibi corpora humana se-
pulta fuerint. INNOC. JOAN. ANDREAS in *c. abolenda*
de sepult. add. GREGOR. TURON. lib. de gloria conf.
cap. 106. p. 986. Ritus hujus benedictionis videri pos-
sunt in PONTIFICALI ROMANO *Clementis VIII.* &
Urbani VIII. auctoritate recognito, nuper Roma nitidissime
recof. part. 2. p. 338. in RITUALI ROMANO, *Pauli V.*
jussu edito. p. 268. AND. PISCARÆ CASTALDI *Praxi*
Ceremon. P. 2. sect. 13. cap. 2. MARTENE, *de antiq. eccles. rit.*
lib. 3. p. 361. Communicata quoque cæmeteriis eccle-
siarum immunitas arg. *c. 6. caus. 17. qu. 4.* Hinc antiqua
forma cæmeteriorum fuit, ut per circuitum, si Eccle-
sia cathedralis esset, per quadraginta passus, si vero pa-

parochialis vel alia, triginta passus complecteretur. URRUTIGOYTUS de ecclesiis cathedralibus, cap. XXVI. pag. 453. Extenderunt horum locorum jura nonnulli Doctorum ad eam distantiam, quanta sufficeret, ut Sacerdotes, ibi cantantes sive in templo sive in cœmeterio nec videri possint, nec audiri. SOCIN. in c. sacris, de sent. exc. n. 154. Respondet his moribus germanica appellatio der Kirchhofe: imo ab hac immunitatis præsumptione derivandus forte est antiquus ille mos per Franciam & Sueviam usitatus, quod cœmeteria tempore belli fuerint asylorum & receptaculorum instar, quod refert MUTIUS german. chron. lib. 21. fol. 198. add. decreta in Romana Synodo a. 1059. promulgata, apud HARD. tom. VI. p. 1058. cœmeteria claudantur. v. constit. Alexandri Convent. Episc. de a. 1237. IBID. tom. VII. p. 277. ne brutis animantibus pateant. Concil. Rotomagensis de a. 1581. Tom. X. p. 1241. Denique ex his principiis profluxit necessitas defunctos in cœmeteriis sepeliendi. Quo tempore introducta, difficile est definire. Certe Justiniani temporibus videtur adhuc permessa fuisse sepultura privata, cum in Imperatoris legibus tot adhuc legantur leges de locis Religiosis. v. PAGANIN. GAUDENT. de Justiniani seculi moribus. P. 1. cap. 26. Forte huc referenda erit dispositio CONC. MATISCONENSIS II. de a. 586. ne quis mortuis suis religiosa loca usurpet, sine voluntate Domini sepulchrorum. Et videntur hæc paulatim procesfisse, prout in omnibus iis rebus fieri solet, quæ consuetudine introducuntur. HINCMARI Remensis temporibus, qui Seculo IX. vixit, nemo sibi locum sepulturae hæreditario jure arrogare potuit. vid. ejus capitula ap. HARDUIN. tomo V. Concil. p. 407. Clarius hæc leguntur in Capitul. CAROLI M. de partibus Saxonia cap. 22. UT CORPORA DEFUNCTORUM IN COEMETERIIS SEPELIANTUR. apud BALUZ. Tom. I. p. 254. add. Concil. Col. 3. p.

Obligatio
mortuos sepe-
liendi in cœ-
meteriis.

7. c. 15. Expressam habemus in Jure Canonico constitutionem, privatas sepulturas prohibentem, c. 3. X. de sepult. quæ in vulgaribus editionibus perperam tribuitur INNOCENTIO III. adscribenda potius INNOCENTIO II. prout recte habet *compil. 1. decret. apud ANT. AUGUST. p. 73.* Fuit Innocentius II. a. 1130. in Pontificem electus. Add. GONZALEZ. ad h. l. Tom. III. p. 543. qui ibidem hunc textum cum *cap. certum de consecr. dist. 1. & cap. 3. §. fin. de sepult. in o. conciliare studuit.* Ex adductis igitur patet origo cæmeteriorum in civitatibus. Neque tamen mos ille extruendi cæmeteria intra muros ubivis fuit receptus. Ita Gallicana Ecclesia dicitur privilegiata, quod homines non sepeliantur in urbibus, cum extra civitates sint cæmeteria ab Episcopis benedicta URRUTIG. c. 26. p. 451. n. 106. DURANT. de ritib. eccles. cathol. lib. 1. cap. 23. p. 179. Singularia de cæmeteriis Ticinensibus legi possunt apud MURATOR. Tom. XI. *Scriptor. Italic.* pag. 42.

*Sepultura in
monasteriis.*

(c) Sepulturam in monasteriis jam ævo JUSTINIANI cognitam fuisse, patet ex *Nov. CXXXIII. c. 3.* qua prohibetur, ne vir in muliebri monasterio neq; mulier in virorum monasterio sepeliatur. Prima autem monasteriorum cæmeteria fuerunt ante monasterii claustra, & demum Seculo VII. *infra monasterii ambitum* posita, successu demum temporis in claustra recepta, imo tandem in ipsis oratoriis sepultura concessa, quæ omnia latius adduxit MARTENE *de antiquis Monachorum ritibus lib. 5. c. 10. p. 817. seqq.* Frequentiores medio ævo sepulturæ in monasteriis permittæ fuerunt, adeo, ut inter Clericos Seculares & Regulares non levis inde oriretur contentio. Egregium & fincerum de hac lite est iudicium, quod dedit THOMASIN. *de vet. & nov. eccles. discip. de beneficiis. P. 3. lib. 1. cap. 65. P. 248.* Non tantopere, inquit, *esserbuisser contentiones,*

*Lites inter se-
culares & Re-
ligiosos Cleri-
cos.*

nes,

nes, si in honore & pretio semper fuissent ille regulae duae, quae in primigenia ecclesiae florentissima iuventa viguerunt, ut in Ecclesiis tumularetur nemo, utque ex loco putredinis sive sepultura nihil lucri exigeretur. De hac lite, cui æmulatio avaritia & ambitio occasionem præbuerunt, jam conquestus est GREGOR. IX. c. 16. X. de excess. Prælator. Proinde in Concilio Vieñensi a. 1311. lata est sub CLEMENTE V. constitutio c. 3. Clement. de penis gravissima, Religiosos & Clericos secularem aliquem inducentes, ut ex voto, juramento, vel promissione apud eos sepulturam eligat, vel electam non mutet, ipso facto excommunicandos. Interdictum autem erat olim monachis sepelire mortuos, c. 1. caus. 16. qu. 1. cujus prohibitionis causas ex veteri Monachorum disciplina docuit FR. FLORENS de Statu Monachor. Opp. Tom. II. p. 47. & DARTIS. ad Decretum p. 214. Primi vero Pontificum, qui majorem monasteriis indulserunt libertatem, videntur GELASIUS & GREGORIUS M. fuisse can. 13. 14. & 15. caus. 16. qu. 1. Interim varii ordines imo singularia Monasteria à Pontificibus speciales impetrarunt concessiones juris sepeliendi defunctos extraneos. Tale privilegium in CÆLESTINOS collatum à Gregorio X. a. 1274. apud CHOPP. in Monastico lib. 2. p. 191. In CARMELITAS ab Alexandro IV. a. 1254. Ibid. p. 235. In AUGUSTINIANOS à Bonifacio VIII. Ibid. p. 225. Simile privilegium fratribus Prædicatoribus & Minoribus concessum recenset c. 2. Clement. de sepult. In Ordine CLUNIACENSI jam Seculo XI. à BERNARDO conscripto P. 1. cap. 7. num. 39. dispositum, quod de sepultura defuncti nunquam pecunia sit exigenda, sed omnes, qui afferuntur sine conventionione pecuniae sint sepeliendi. v. Veterem disciplinam Monasticam, nuper editam studio Monachi & congregatione S. Blasii pag. 274. Antiquissima statuta Ordinis CISTERCIENSIS de a. 1134. definiunt, ad sepulturam neminem extraneum, præter hospites & mercenarios, intra monasterium

mo-

Portio fune-
ria solvenda.

morientes, & duos tantum de amicis & familiaribus cum uxoribus suis recipiendos. MANRIQUE *annal. Cisterciens.* Tom. 1. p. 275. Adde privilegium MINIMORUM à JULIO II. a. 1503. concessum, apud LAUR. de PEYRINIS, *de officio subditi Regularis* Tom. 1. p. 236. Cum autem mortuorum sepultura pertineat ad Parochum de jure Parochiali, deficiente familiari sepulchro aut electione sepulturæ, regulariter quarta funeraria seu Canonica portio Ecclesiæ parochiali solvenda est. TAMBURIN. *de jure Abb.* Tom. III. dec. 83. p. 372. Hinc privilegii sepulturæ plerumque addita clausula: *salva tamen justitia illarum ecclesiarum, à quibus corpora assumuntur.* Olim enim non libera erat electio sepulturæ: Mortuus sepeliendus erat, ubi sacramenta ecclesiastica perceperat, *can. ubicumque can. placuit XIII. qu. II.* quia Parochiani habentur pro servis Ecclesiæ. *can. univ. c. X. q. 3.* ALTESERRA ad INNOCENT. III. *ep. 439.* Interea nobilissimi Laicorum semper magni fecerunt sepulturam in monasteriis, adeo, ut leges contrariæ, & statuta prohibentia magis inflammare viderentur eorum desiderium, sepultura fruendi in monasteriorum claustris. Huc spectant, quæ retulit MANRIQUE *l. cit.* Factum est, inquit, ut qui jus sepeliendi omnino à se plane abdicaverunt, non differente Deo mercedem meritum Reges & Principes vel invito sepelirent. Ex tunc enim tot Principes, tot Reges Cistercienses Ecclesiæ susceperunt, ut pene à Deo prælectæ viderentur in Principum & Regum sepulturam. Singularia monasteriorum quoque de sepulturæ jure multa occurrunt privilegia. Tale est Abbatix Morbacienfi datum à Cælestino M. a. 1196. ap. MARTENE *in thes. anecdot. T. I. p. 634.*

Sepultura in
Templis.

(d) Hæc Martyrum veneratio in ipsa denique templa mortuorum cadavera pertraxit, invitis legibus, reclamantibus canonibus. Vix numerari possunt decreta & leges Principum ac Conciliorum, vanita-

nitatem ac ambitionem sepulturæ in templis reprimentes, quas hoc loco recensere nimis prolixum foret. Prætebatur itidem desiderium vicinia Martyrum fruendi: & quo difficiliore in hac concedenda gratia canones esse videbantur, eo magis in vetitum nitentur Laici & eo gravius accedebat pretium sepulturæ redimendæ in templis, quod deprecabantur Clerici, qui tandem liberalitati sepulturas in ecclesiis ambientium ulterius non resistere poterant. Ita in HINCMARI capitul. Remens III. n. 2. ut pro loco sepulturae sicut sacra & canonica sanxit auctoritas; nemo à quacunque quiddam exenti exigat. Si autem aliquid quisquam GRATIAS offerre voluerit, post sepultum cari sui vel carae suae corpus hoc suscipi non veramus. HARDUIN. Concil. tom. 5. p. 407. add. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. Causa XIII. qv. 2. Cap. 9. 25. X. de Simonia c. 23. X. de sepult. GREGOR. M. epist. lib. 7. ep. 4. conf. DN. BRUCKNERI diff. de sepultura gratis concedenda. Varias distinctiones & limitationes excogitatas ad excusandum accipiendi studium pro sepultura, recensuit DUAR. de sacr. eccl. minist. lib. VII. c. 6. & PERTSCHIIUS de crimine Simonia sect. 2. cap. 5. p. 292. Exempla vero insolitæ avaritiæ ac inhumanitatis leguntur apud ANT. MATTHÆUM in manu ductione ad jus Canonicum lib. 3. p. 243. Jusserant etiam leges, ut sepultura gratis fierent l. 18. C. de SS. Eccles. Nov. 43. & 59. Caterum hoc loco paucis exhibenda erit origo & progressus sepulturæ in templis. In Constantini M. corpore in Apostolorum ecclesia depositum, ut apostolici nominis atque honoris consortio fruereetur, & populo Dei in ecclesia sociaretur divinisque ceremoniis ac mystico sacrificio & sanctorum precum communione potideretur. An vero in ipsa ecclesia vel tantum in atrio sepultum fuerit, disputatur. JAC. GOTHOF. Tom. 3. Cod. Th. p. 151. THOMASIN. de vet. & nov. eccl. disciplin. p. 3. lib. 1. cap. 66. Paulo post invaluit, ut Reges & Principes in templis ac ecclesiis

Sepultura sicut
gratuita.

si quisquis
aliquam

Sepultura
Principum.

E

fe-

Sepultura Cle-
ricorum.

Sepultura in
templis.

sepulturas sibi elegerint. vid. DN. GOTTL. SLE-
VOGT. de sepulturis Imperatorum, Regum, Electorum &c. in
Monasteriis & templis. De sepultura Romani Pontificis,
cujus corpus ecclesiæ S. Petri infertur, videri potest
MARCELLUS *sacrar. ceremoniar. lib. 1. sect. XV.* Idem jus
sepulturæ in ecclesiis sibi asseruerunt Episcopi. Ratio-
nem dedit SOZOMEN. *hist. eccl. lib. 2. c. ult. Imperatores
Constantinopoli obeuntes sepeliuntur, atque Episcopi etiam: quippe
cum Sacerdotalis imperii dignitati par sit, imo verò in locis sacris
primas partes obtineat.* Ingravescenti autem mori de-
functos in templa sepeliendi & leges & Canones va-
rias opposuerunt sanctiones l. 6. C. Theod. de sepulch. viol.
l. 2. C. de SS. Eccles. nemo apostolorum & martyrum sedem huma-
nis corporibus existimet esse concessam. CONC. BRAC-
RENSE a. 563. can. 18. Corpora defunctorum nullo
modo intra Basilicam Sanctorum sepeliantur: sed si
necesse est de foris circa murum Basilicæ usque adeò
non abhorret. In CONCILIO NANNETENSI. d. a. 890.
quod GRATIANUS cum *Varensi* confudit. *caus. 13. qu.
2. can. 15.* prohibetur, corpora defunctorum nullo
modo intra Basilicam sanctorum sepeliantur, sed in
atrio aut in porticu aut in exedris Ecclesiæ. Descrip-
sit hæc loca BALUZIUS in *notis ad Reginonem. pag. 559.*
ATRIUM est, inquit, *proprie spatium vacuum; quod remansit
ex area sive loco, ubi edificata est ecclesia, atque ita atrium om-
nem circumambit ecclesiam.* Atrium tamen cum dicunt
Autores ecclesiastici, intelligunt ut plurimum eam
partem atrii, quæ proxima januis est, in qua vestibulum.
Appellatum aliquando *Paradisus* vel *Parvissium*
ecclesiæ LEO OSTIENS. in *Chron. Cass. l. 3. c. 26.* PORTI-
CUS erat locus deambulationi aptus, ut sunt clau-
stra ecclesiarum & monasteriorum. Incertæ autem
antiquitus fuerunt sedes porticum. Nam cum ho-
die utique sint in latere Ecclesiæ, olim alicubi erant
inter ecclesiam & vestibulum. EXEDRA erat locus cir-
cum

cum ecclesiam, in quo sedere ac requiescere licebat. Existimo autem, exedras constituisse partem murorum Ecclesiae, id est factas in muro sedes in circuitu ecclesiae. In muro dein illo prominenti cum nonnulli cupiissent sepeliri, cameras quasdam ac fornices construebant in exedra, in quibus eorum corpora condebatur. Haetenus BALUZIUS. In his tribus locis Synodus permisit sepulturas add. *lib. I. Capit. Reg. Franc. c. 158. lib. 2. c. 48.* Sed ab hoc rigore paulo post multum fuit recessum, nã & permissum fuit, ut Laicorũ corpora conderentur templis, si defunctus homo eximiae virtutis fuisset & Consensus Episcopi praecessisset. S. THEODULPHUS *Episcopus Aurelianensis. Seculo VIII.* in epistola ad suos Presbyteros prohibet sepulturam in templis, addens, nisi sit persona sacerdotis, aut cujuslibet justii hominis, qui per vitae meritum talem locum promeritus sit. *Concil. Tribur. de a. 895.* nemo in Ecclesia sepeliatur, nisi forte talis sit persona, aut cujuslibet justii hominis, qui *per vitam meritum* talem vivendo suo corpori defuncto locum acquisivit. CONC. *Wintoniense de a. 1076.* ut in ecclesia corpora defunctorum non sepeliantur. HARD. *Tom. VI. p. 1561.* Leges ecclesiasticae EDGARI *Regis Anglorum de a. 967.* nemo quempiam in ecclesia sepeliat, quem non constat ex vitae probitate Deo placuisse & ex eo iudicetur hujusmodi sepultura dignus HARD. *tom. 6. p. 662.* *Synodus Cicestrensis de a. 1292* In ecclesiis vel earum cancellis non fiant sepulturae indistincte ad cujuslibet voluntariam electionem corporum defunctorum: villarum dominis & patronis ecclesiarum & illarum uxoribus rectoribus etiam & vicariis exceptis, per quos vel per quas accreverit honor illis ecclesiis, notabiliter & perpetuo duraturus. *IBID. Tom. 7. p. 1120.* *Synodus Copriniciensis de a. 1255. cap. 39.* ne corpora defunctorum sepeliantur in ecclesiis, nisi sit fundator

*Limitationes
hujus prohibitionis.*

*Recentiores
prohibitiones.*

vel patronus, vel capellanus ecclesiæ, nisi de licentia Episcopi IBID. tom. 7. p. 480. CONC. *Nugaroliensē* de a. 1303. corpora laicorum non sepeliantur intra ecclesias sine licentia Prælati & rectoris, quamvis ab antiquo haberent sepulturas IBID. p. 1262. *Constitutiones Synodales Fratres Arnaldi de Peralta Episcopi Valentini* de a. 1261. quod si quis rector sepelierit infra principales parietes ecclesiæ aliquam personam, nisi de illis, de quibus canonice est licitum sepelire, sive mandato Episcopi ipso jure sit privatus beneficio dictæ ecclesiæ: & si alii clerici dictæ sepulturæ prohibitæ interfuerint, ipso facto ab introitu ecclesiæ sint suspensi IBID. p. 1986. Veterem hanc Ecclesiæ disciplinam recentiora quoque commendarunt concilia. Conf. CONC. ROTOMAGENSE. de a. 1582. n. 31. IBID. tom. X. p. 1242. add. FEDER. CARD. BORROMÆI *acta Ecclesiæ Mediolan.* pag. 100. 325. 385. Hæc quamvis prudenter & saluberrime fuerint constituta, neglecta tamen prorsus sunt & rarissime observantur, adeo, ut non inanes sint querelæ Doctissimi ESPENII in *Jur. eccles.* P. 2. tit. 38. n. 34. Mirum, inquit, quanta velocitate duobus hisce scilicet laicorum ambitione & Clericorum cupiditate impellentibus, disciplina hæc antiquitus religiose observata de non sepeliendis mortuis in ecclesia, quasi ad interitum descenderit: ipseque ecclesiæ facta sint divitum quorundam cœmeteria, in sepulturam pauperum duntaxat relictis cœmeteriis. Cæterum de sepultura in ecclesiis conferri merentur ILL. DN. GUNDLING *Observat. select. obs.* 6. p. 137. & MURATORII *anecdot.* P. I. p. 185. CHOPP. in *monastico Lib. II.* p. 195. FRANC. de ROY de jure honorifico in *Ecclesia lib. 2. cap. 8.* ALTESERRA in *not. ad Gregor. Turon.* p. 315. RUINART. in *act. marty.* p. 522.

CAP.

CAPUT III.

DE

TOLLENDIS COEMETERIIS EX
URBIBUS.

§. I.

Satis ætium de cœmeteriorum translatione *An cœmeteria ex urbibus tollenda?* in urbes, & defunctorum in templa. Iniquitatem (a) sepulturæ in templis jam multi agnoverunt. Pene idem dicendum de cœmeteriorum in urbibus exstructione & facta templis adjunctione. Eorum necessitatem & pietatem vix evincunt argumenta, quæ pro illorum in urbibus conservatione (b) afferri solent, & haud difficilis eorum est refutatio. (c) Multo sanior videtur ea esse opinio, quæ cœmeteria ex urbibus tolli suadet. (d)

(a) Argumenta, quæ nos ad amplectendam hanc sententiam movent, sequentia sunt. *Argumenta contra sepulturas in templis. Primum.* Primò ex antecedentibus patet sepulturam in templis nullibi fuisse præceptam, e contrario illam legibus & canonibus interdictam, eamque moribus & consuetudini unice adscribendam. Non inficiari id potuit strenuus alias hujus libertatis assertor FR. URRUTIGOYT. de ecclesiis cathedral. cap. XXVI. pag. 457. Licet, inquit, hodie omnium corpora ex communi consuetudine Reipublicæ Christiane intra Ecclesiam indistincte sepeliri possint, quam consuetudinem approbavit Rota apud Pennam Dec. 199. per textus in c. cum gra-

via c. miles 23. q. 5. c. ecclesiam de consecr. dist. 1. tamen hoc procedit ubi talis viget consuetudo: in provinciis enim ubi non est admissa, nequaquam est tolerandum. Est igitur res merae libertatis & mutationi obnoxia, illiusque dispositioni relicta, cui de ritibus & ceremoniis statuendi jus competit. *Secundò* levia sunt pleraque sententiarum adversæ fundamenta. Tredecim adduxit pro sepulturis in ecclesiis argumenta Autor superius citatus, sed pleraque fucum oratorium magis referunt quam veritatem & omni vi concludendi destituuntur. Ad hanc

Secundum

Rationes pro sepultura in templis recensentur & refutantur.

Prima.

Tertia.

classsem referimus rationem *primam*: Cum templum, inquit, sit habitaculum Dei, ubi actiones pie geri possunt e quarum numero est mortuos humare, maximum videtur piaculum si ibi non condantur, ubi fons uberrimus pietatis scaturit. Quasi omnia illa, quæ pietatis & humanitatis ratio a nobis exigit in templis unice peragenda essent. Graviori censura digna est ratio *tertia* cadaveribus ibi sepultis templa fieri religiosiora arg. l. 2. ff. de relig. & sumpt. fun. Sed jam superiori capite demonstratum, doctrinam de religione sepulchrorum originem suam ex paganismi principiis habere. Imo ipsi Doctores juris canonici profitentur, hodie locum non effici religiosum per ipsam corporis inhumationem, sed per preces & benedictiones sacerdotales prius religiosus redditur & benedicatur ESPEN. in jure eccles. p. 2. tit. 38. §. 18. Non altius ascendit *quartum* argumentum: quia, inquit, sicut hominis dignitas præstantissima est, cum sit Dei imago c. Dei imago 32. q. 5. ita præstantissimo in loco debet sepeliri: præcipue cum Christiani Christi membra & Spiritus S. templa sint 1. Cor. 6. qui licet mortuus adhuc tamen retinet figuras & reliquias humane nature. Quam male hæc cohareant, quis non viderit: & si hoc argumentum fringeret, non tantum quidam nobiliores, sed omnes fideles in templis sepeliendi & ita templa in cœmeteria commutanda forent. Pari passu ambulat ratio *quinta*,

Quinta.

de

defuncto nihil gratius ex hac vita migranti accidere posse, quam scire grata fore, qua postremo jufferit. Possuntne morientium voluntates esse ineptæ, & quis sepulturam in ecclesia voverit, si leges his votis derogasse didicerit? Non graviori pondere constat *septima*: Si diebus Deo dicatis mortuos humare licet, cur non in Domibus Deo dicatis inferre & sepelire licebit? Elegans fane argumentum de tempore ad locum. In auxilium vocat BARTOLUM ad l. unum ff. si cert. pet. Non melius argumentatur circa octavam rationem, quod Christiani morientes ad aeternum templum proficiscantur, in quo animæ aeternas in triumphanti templo Deo decantent laudes, ergo maxime convenire, quod earum corpora ibi requiescant, ubi in militanti ipsi Regi quotidie gloriæ decantantur: neque felicior circa *nonam*, quæ petita est ab admonitione mortis, quam monumenta defunctorum præbent, quasi non alia ratione mortis quoque admoneri possent mortales. Hoc argumento usus est diverso prorsus modo CHRYSOST. Serm. de fide & lege Omnis, inquit, civitas, omne capellum ante ingressum habet sepultra ante portas ante agros sunt sepulcra, ut contendens intrare civitatem, qua imperat & florer divitiis & potentatu, aliisque dignitatibus, priusquam videt, quod secum concipit, videat primum, quod sit. Ergone sepulchra ad vias publicas erigenda erunt? denique *undecima* ratio a mortuorum apparitionibus evitandis desumpta non multum eos movere poterit, qui quantum hic fabulis & imposturis sit tribuendum, persuasi sunt. Reliqua vero argumenta ex ipsis religionis & fidei dissentientium ab institutis nostræ religionis penes alios petita præterimus, cum de iis jam satis in Theologorum scholis disputatum fuerit. Huc referas communionem viventium cum mortuis, preces pro mortuis ad Deum effundendas, solatium & præsidium quod sepulti in templis a Sanctorum in eccle-

Septima.

sh. 1. 1. 1. 1.
 multus. 1. 1. 1.
 1. 1. 1. 1. 1. 1.
Octava.

*Nona.**Undecima.*

*Rationes ex
 religione pe-
 titæ.*

*Exempla de-
precantium
sepulcrum in
templis.*

*Argumenta
Carpzovii
examinantur.*

ecclesiis quiescentium patrocinio, & tutela sibi pol-
liceri debent, immunitatem a dæmonum vexationi-
bus & similia, quæ majori apparatu ab aliis oppugna-
ta sunt. Sufficit, quod neque ex illis principiis ne-
cessitas aliqua aut eximia utilitas sepeliendi mor-
tuos in templis erui possit, cum alias decreta Conci-
liorum non tam severe prohibuissent sepulturam in
ecclesiis: aut certe inexcusabilem *ωεγαρολυψίαν* com-
mississent, solos Clericos, Divites & Nobiles ad hæc
beneficia admittendo. Fuerunt etiam omni tempo-
re cordati Viri, qui vanam hanc ambitionem in se
cadere non fuit passi. Laudat CHRYSOSTOMUS
hom. 66. ad Populum Antiochenum Imperatores, qui in
vestibulo templi Apostolis dedicati sepeliri volue-
runt, quod singulari modestia pro foribus Piscato-
rum sepulti Janitores Piscatorum fieri maluerint. Ip-
se noster URRUTIGOYTUS *pag. 1351.* laudat HIE-
RON. QUIRINUM Nobilem Venetum, quod sepul-
tus in atrio ecclesiæ Dominici Venetiis dixerit: *nolu-
isse sepeliri in templo, ne servi corpus poneretur ubi corpus Domini
conscitur.* Sed mittimus Jureconsultum Cæsaraugu-
stanum. Forte graviora erunt Doctorem Protestantium
pro his sepulturis vota. Audiamus CARPZOV.
lib. 2. jurispr. consistor. def. 389. quo thesin ponit: *non im-
probanda est consuetudo, ut honoratiores defuncti in Ecclesia seu
templo sepeliantur cui aliam adjungit n. 391. maximopere
providendum, ne sellis templi officiat, vel cuiquam sit impedimen-
to ejusmodi sepultura, quamvis & hoc sapius negligatur
ad captandum aliquod lucellum, & mortuorum ca-
davera non raro infra ipsa subsellia auditorum sepe-
liantur, vix duas aut tres ulnas in terra condantur,
quo sane non tantum mortalitatis suæ admonentur
videntes, verum etiam ipsum mortalitatis sensum
exuviis naribus & ore percipere coguntur, excitatis
quandoque magis aqua pluvia ipsa templa inundan-
tia.*

tia. Sed videamus quoque Jureconfulti nostri rationes, an tantæ sint, quantæ nos de utilitate hujus sepeliendi moris convincere queant. Causas affert, quod defuncto dignitas & fama ex loco consecrato accedat: vel quod tutior ejusmodi censeatur locus, ne forsan ab impiis cadaver aut ossa effodiantur, vel facinorosi postea in eodem sepulchro condantur. Ubi primo miramur, Jcto Protestanti excidere potuisse, ex loco consecrato accedere famam: Secundo, vix metuendæ hodie sunt sepulchrorum in cœmeteriis effossiones cadaverum & ossium, aut si quis ita meticulosus sit, non deesse murarios, tectores, serarios, qui difficilem ad sepulchra aditum reddere possint. Tertia deniq; ratio non abludit a veterum gentilium voto: *sit tibi terra levis* & frequenti inimicorum imprecatione cuius exemplum apud SENECA. *Tragic. act. 5. 1275.*

*At vos per agros corporis partes vagas
Anquirite istam terra defossam premat
Gravisque tellus impio capiti incubet.*

Nec facile constat, quid per *facinorosos* intelligat, quorum societatem fugere debet defunctus. Quis ipsi de hoc cavere poterit, cum hodie admodum promiscua sit illa in templis sepultura. Virtutem autem neque ex divitiis, neque ex fama neque officiis & muneribus, ad quæ tamen primario in concessione hujus sepulturæ respicitur, æstimare licet. Neque mortuis semper ea haberi potest fides, ne eorum corporibus superimponantur alia cadavera, aut eorum ossa loco cedere jubeantur, cum aliud angustia loci & utilitas ex his sepulchris capienda haud permittat. Repetiit ea argumenta ipse ZIEGLERUS in *diff. de eo quod justum est circa mortuos cap. III. p. 449.* Sed forte su-

*Argumentatio
ab utilitate
templorum.*

perest argumentum majoris momenti, nempe egestas templorum, exiguum illorum patrimonium, cui ejusmodi accessiones vix invidendæ. Sed, quæso,
F sunt

*Tertium ar-
gumentum.*

funtne alii modi his necessitatibus prospiciendi. Videmus alia ædificia publica conservari. Neglectis his argumentis, *tertium* contrariæ opinionis præsidium in eo quærimus, quod hæc sepultura a fine templorum & conventuum in illis sit aliena. Ædificata sunt non pro mortuis, sed pro viventibus. Placet hic alienis verbis uti, & quidem CEL. HOTTINGERI in *dissert. de sepultura mortuorum* §. 27. *Domus mea domus orationis vocabitur ait Dominus Jeremia VII. 11. Marc. XI. 17. Non ergo commune sepulchrum esse debet. Nam qui mortui sunt, non laudent Dominum, neque qui descendunt in locum silentii Psalm. CXV. Templum non sunt loca silentii, sed in iis resonare debet verbum Dei, fidelium cantus & orationum sonus. Accedit quartum*

Quartum.

illudque maximum opinionis nostræ fundamentum, quod ab insalubritate, quæ templa frequentantibus ex illa sepultura evenire potest, derivandum. Sed cum de eo iudicium nostrum suspectum & insufficientens videri possit, adiri poterunt Medicorum scholæ eorumque iudicia sunt audienda, qui accuratiorum horum effectuum cognitionem habent. Adscribenda nobis hoc loco sunt verba, quibus MURALTUS in collegio anatomico lect. 3. p. m. 58. de sepulturis in ecclesiis loquitur: *Occasione hac, inquit, non possum non monere quod profecto non expedit demortuos in templis sepelire, si cærus Ecclesia illic convenire debet. In templum desertur mumia humana, ut putrescat; qua natura humana plerumque etiam infestæ est: Similiter viriles in specie & muliebres, quo eo pauciores virorum & mulierum integra sanitate fruuntur, eo deponuntur. Sexus quidem sequitur varia & diversa ratione exspirat: interdum spiritus natus & archæus in furorem quasi agitur aut nausea afficitur, ut aut naturam muliebrem occludat, aut sui quasi oblitus succos & vires circulantes effundat. Talis eccentricitas putrescenti mulierum mumia adherescit & viventes si tantillum formis se tradat, facile insicere valet. Quanam autem remedia miseria hujusmodi opponeres: scarificationes, V.S. purgationes, bal-*

*Judicia Me-
dicorum.*

nea,

nea, ventose prorsum & retrorsum affixa eandem certe non tollent. Terra in templis aut sub tectis quo puerpera, ne madesiant, reponuntur plerumque arida, friabilis & sicca est, ut eo citius vapores putridi erumpant, qui adeo subtilis & volatiles sunt, ut eo minus se precipitent, quo pauciores particulas aqueas commixtas habent, unde eo penetrantiores sunt & promptiores ad insciendum. Est ergo a quo caveamus & prospiciamus, quid agamus hisce. &c. Luculentius hæc deducta sunt ab *Anonymo* in libello à multis laudato, qui *Francofurti a. 1685. prodit* sub titulo: *Schrift- und Naturmäßiges Bedencken über die Begräbnisse der Abgestorbenen / welche man in die Kirchen und Beth-Häuser zu begraben pfeget.* Woben angezeigt werden unterschiedliche sympathetische Natur-Würkungen / wie auch / daß die dem Volk Israel beschene Verordnungen betreffend die todten Leichname das Blut und dergleichen Dinge nicht bloße Ceremonien seyn / sondern ihre ganz eigentliche wichtige und zu dem menschlichen Wohlergehen höchstnöthige Ursachen haben. Et sane non absurda, aut veritati non consentanea sunt, quæ Autor pag. 67. disferit: Die Kirchen sind mehrentheils zugeschlossene Derter da der Luft abgewehret und was darinnen versperret wird / daher sie so vielmehr fermentiret und zur Gährung angereizet wird / daß Luft und Dunst desto unscheidbarer sich vereinigen und im anziehen den Athem desto tieffer anstecken mögen. Die Kirchen werden dann eröfnet auf die Zeit / wann die Gemeinde sich da soll versammeln: Da rathe ein jeder Verständiger / was für eine Frucht da gepflanget werde. Et hæc ad probandam hujus sepulturæ iniquitatem sufficiunt: non ultimum inter officia viventium est, prospicere sanitati & morborum causas vitare. Quare defendi omnino possunt, quæ *B. THOMASIVS* in thesi ultima *Institut. juris divini* subjuncta posuit: *Sepeliri mortuos in templis juri naturali repugnare.* add. *Celeb. Dn. LEYSERI meditationes ad Pandectas vol. 2. p. 629.* quo loco singulare epitaphium ex *Menagian. tom. 1. pag. 191.* retulit *Pietrei*

Exempla.

F 2 Me-

Medici Parisiensis, qui lapidi suo sepulchrali hæc verba insculpi jusfit: *Simo Pietreus Doctor Medicus Parisiensis vir pius & probus, hic sub dio sepeliri voluit, ne mortuus cuiquam noceret, qui vivus omnibus profuerat.* Similis casus a DN. PRÆSIDE relatus, quod ipsi, cum in Lipsiensi academia Rectoris munere fungeretur, litteræ oblatæ fuerint ab ejusdem Universitatis celeberrimo Medico AUGUSTO QUIRINO RIVINO, in quibus solennissime beneficium illud sepulturæ in templo Academico, quod Decemviris ejusdem Academiae adeoque & ipsi ex antiqua consuetudine competeret, deprecabatur, addita humanissima illa ratione, quod optime noverit, quam nociva sit viventibus sepultura in templis. Et ita experientissimus ille Medicus renunciabat sponte honori, quem multi alii magna pecunia redimere solent.

Urbana cœmeteria tollenda.

Argumentum pro conservatione illorum: primum.

Secundum.

(b) Enarravimus superiori capite originem consuetudinis quod cœmeteria ecclesiis & templis fuerint juncta. Qui dicta solertius pensitaverit, videbit easdem pene rationes, quæ pro sepultura in templis allegantur, pro cœmeteriis quoque facere & paritatē adesse argumentorū. Nam quæ de vicinia martyrum templis conditorum, communionem defunctorum cum viventibus, commodo mortuorum ex precibus in templo pro eorum requie fundendis, percipiendo, immunitate & privilegiis loci, exemptione a vexationibus Dæmonum & similia proferuntur, jam a Theologis examinata fuerunt, hoc loco non repetenda. Sed, quæ restant rationes recepti pene universaliter moris instituendi cœmeteria in civitatibus? *Alia est commoditas loci, ne mortui magno apparatu, sumptibusque & comitantium funus incommodo ad remota efferendi sint loca. Gravisimum hoc argumentum visum est LEONI, qui in consuet. LIII. Styliano excellentissimo sacrorum officiorum Magistro de licentia mortuos in civitate sepeliendi hunc in modum*

dum rescripsit: mea quidem sententia Leges civiles non ea *Nov. Leonis 53.* modo, quae communi Subditorum vitæ profint, præscribere, verum de iis etiam, qui jam vitam finierunt, humane commiserationi convenientia decernere decet. Quae autem defunctorum corpora ignominie contumeliaque exponant ac per qua communi hominum natura dedecus atque turpitudine concilietur, nequaquam in Leges sunt includenda. At quod Lex mortuos non nisi extra civitates humari vult, quomodo id humanam naturam dedecore assicere non est. Et quidem si hoc præcipiens, de iis humanandis ageret, quibus facilitatem facultates, quas vivi habuerant, suppeditarent, forsasse lex aliquam ad id iubendum rationem habuisset. Quamquam tunc etiam ad amicorum cognatorum, necessariorumque defuncti commiserationem respicere oportebat. Quorum dolori atque orbitati magnum sane solatium est, si amici sui sepulchrum amplectari ac in id lacrymas profundere possint. Quae officia extra civitatem sepulcro non facile est exsequi. Attamen, si illos solum extra civitatem sepeliri vellet, quibus id ipso mortis die per facultates facile esset, ad eam inclementiam aliquam lex occasionem haberet. Verum nunc, cum inclementia illa simul ad omnes se extendat, quomodo non manifesta est absurditas? Quomodo legem in natura opprobrium ferri non est evidens? Qui enim dum adhuc viverent, inopes & deserti erant, quomodo mortui ipso mortis die humabantur? quomodo item cum propter paupertatem sepultura non accelerabitur, multis diebus insepulti, non miserabile simul & horrendum spectaculum jacebunt tabescentemque hominum naturam dedecorabunt? Extra hæc autem cum mortui interdum famuli Dei appellentur, propterque caelestem gloriam colantur, ipsorum corpora inhumata abjici, quomodo id vero expiationi etiam obnoxium non est? Ne igitur ullo modo inter civiles leges hæc lex recensatur, sancimus; quin potius, ut à consuetudine recte contemnitur, sic etiam decreto nostro prorsus reprobat. Quicumque autem sine extra muros, sive intra civitatem sepelire mortuos volet, perficienda voluntatis facultatem habeto. Hæc disertè LEO, quamvis non omnia acuté & ad rem, de quo sequenti §. dicendum. Alia ad huc supersunt argumenta, nempe aspectum cœmeteriorum excitare ac promovere me-

Tertium.

*Quartum.**Quintum.**Sextum.**Septimum.**Octavum.*

ditionem mortis, & vix svadendum esse, ut ex civitatibus ea mortis monumenta oculis viventium subtrahantur. *Quarto*: viciniam cœmeteriorum cum templis aliquando commovere & inflammare posse pietatem ac devotionem ecclesias frequentantium. *Quinto*: in obsidionibus & excursionibus hostium cœmeteria in civitatibus non æque patere injuriis, quam loca extra civitatem posita. *Sexto*: cœmeteriorum numero restricto, restringi facultatem eligendi sepulturam, quam tamen liberam esse voluerunt canones *c. I. X. de sepult.* imprimis autem multas difficultates oriri in illis locis, in quibus diversæ religioni addicti vivunt, quorum promiscua sepultura vix admitti posse videtur. *Septimo*: gravissimum esse, cœmeteria jam in civitatibus exstructa tollere & simul defunctorum reliquias effodere ac in alienum locum transferre: durum enim videri & inhumanum, non tantum eorum quietem turbare, verum etiam contra illorum voluntatem & destinationem agere, imprimis hoc videri iniquum, quando pro illorum humatione non exigua soluta fuerit pecunia, aut illi donationes, legata, similiaque templis scholisque reliquerint ad hanc liberalitatem primario impulsu, quod sepulturam in vicinia illius ecclesiæ sibi elegerint. *Octavo*: locum religiosum commercio esse exemptum ejusque conditionem non mutari debere *l. 23. §. 1. l. 43. ff. de rei vindicatione l. 4. C. de religios.* imprimis à Laicis, quorum jurisdictioni res funeraria non videtur subesse, cum jam apud Gentiles Romanos receptum fuerit, ut translatio cadaverum fieret ex decreto Pontificum. Hinc occurrit in veteribus Inscriptionibus formula illa: *reliquia trasecta ex permissu Collegii Pontificum piaculo facto*. Plura non libet coacervare argumenta; nam quæ adhuc proferri solent, pene omni specie destituuntur & de

se ipso facile corruunt. Communicavit DN. PRÆSES
 singularem casum, *ex libro Actorum Academia Lipsiensis*,
 qui incipit a. 1524. & litera D. signatus est observa-
 tum: Crescente indies numero incolarum in floren-
 tissima Lipsiensi civitate, Magistratus consultum
 putabat, numerum sepeliendorum intra urbem re-
 stringere & defunctos extra civitatem in cœmeteri-
 um *S. Johannis* efferre; facta conventionione cum Præpo-
 sito *S. Thomæ*, quæ a. 1536. à Duce GEORGIO BAR-
 BATO confirmata. Sed graves de hoc negotio U-
 niversitas ad Ducem detulit querelas, eò redeuntes:
 ita vigiliis, missas, funerationes, mortuorum me-
 morias item die vierzeitigen Begängnisse und Brüderschaff-
 ten der Zünfte und Innungen prorsus cessare; excitari
 suspicionem Lutheranismi, quæ damnosa studioso-
 rum frequentia esse posset; ita suffragia animarum,
 oblationes & frequentiam comitantium funus mi-
 nui; electionem sepulturæ impediri, cum hætenus
 pro singulari morientium solatio fuerit, quod sepul-
 turam in illa ecclesia eligere potuerint, de quorum
 Clericorum precibus atque intercessionibus certi fu-
 issent: hæc consilia forte à Lutheranis suppeditata
 fuisse, qui hætenus in vicinia cœmeterii *S. Johannis*,
 defunctos suos sepeliverint; nam ita facile evenire
 posse, ut dilatato cœmeterio *S. Johannis* beneficii con-
 secrati cœmeterii participes redderentur: & denique
 augeri sumtus funerarios quod contrarium c. 13. X.
 d. *sepult.* nam si quis apud Paulinos vel Discalceatos
 sepeliri voluerit, ipsi solvenda quoque esse jura Pa-
 rochis. Litem hanc decreto composuit Dux Geor-
 gius, in quo misis reliquis rationibus certus tantum
 modus præstandorum sumptuum definitus fuit: Pu-
 blicationi autem ipsius decreti non interfuit Georgi-
 us, excusans se valetudine ex purgativi remedii usu
 offensa.

*Singulare
 Exemplum.*

(c) Non

*Ad hæc argu-
menta respon-
detur : ad
primum.
Ad secundum.*

*Leonis nobilitas
examinatur.*

(c) Non difficilis erit ad hæc responsio. Mittimus primo argumenta illa theologica, quæ pro cæmeteriorum adjunctione Ecclesiis faciendâ à Catholicis proferuntur. *Ad secundum* argumentum quod atinet, id certum est, plerasque res & sua habere comoda & incommoda: comparationem eorum dependere à prudentia: multa ab initio videri difficilia, quæ successu temporis facilia evadant: temperandos esse alios sumptus funerarios eosque exportationi potius cadaverum impendendos. Quod enim pauperes atque inopes etiam extra civitates sine magnis sumptibus sepeliri queant, testari exempla illorum locorum, in quibus sepultura in civitate prohibita sunt: LEONIS rationes parum stringere, ejusque declamationem in leges anteriores rem minime conficere. Estne humanam naturam dedecore afficere, si mortui extra civitates sepeliantur? Civitas est societas viventium non mortuorum: præbetne terra in civitatibus commodius mortuis habitaculum, ac rustica & campestris terra? O Leo, quid garris? Et quorsum amplexus illi viventium & mortuorum? Dolorem illum confumit breve tempus. Et quam parum convenit principiis Christianæ fidei, lacrymis perpetuis adorare mortuorum sepulchra. Quam male cohærent reliqua hujus constitutionis principia. Vult Imperator, ut defunctorum cadavera intra civitatum muros conserventur, & tamen putat mortuos illo ipso die, quo mortui sunt, sepeliendos esse, quasi dilatio funeris, quam multâ etiam rationes physicæ suadent, esset res miserabilis & horrenda. Quæ de difficultate elationis ratione pauperum dicta sunt, neque ad omnes civitates applicari possunt, sed ad prolixas & vastas urbes pertinent; verû enim vero non adeo magnus est numerus earum, quæ cum Constantinopolitanæ civitatis magnitudine comparari possint. Quid si hic

hic exceptionem à regula concederemus, si ipsa necessitas obfisteret. Erunt tamen in vastis illis civitatibus loca deserta, & à viventium commercio aliquid remotiora. Poterit illo casu regula nostra limitari, si limitatio est, cui omnia doctrinæ nostræ principia applicari possint. *Ad tertiam objectionem, ad tertiam.* quis quæso mortis meditationem modo cœmeteriis civitatum opportunam dixerit? nonne idem tristis humanæ fragilitatis aspectus præbetur ad sepulchra extra civitatum portas, ad quas homines delitiæ, voluptates, convivia in hortis & vineis celebrari solita evocant. Et quam facile his rebus advescimus. Omnes sciunt se mortales esse, omnes forte cogitant: qui exiit humanitatis & pietatis sensum, etiam libidini suæ in cœmeteriis, in templis infervit. Forte objicitur, movent objecta sensus. Recte; Ast defuncte objecta piæ illius meditationis, qui quotidiana videmus funera & amicos, cognatos, patronos quotidie eripi nobis conquerimur? *Quarto: quam exigua ad quartum.* animi commotio ex contiguis templo sepulchris & affixis in ipsis ecclesiis monumentis oriri solet. Potius ea plerumque templa nostra obfuscant, sensusque & mentem occupant & ab ipsis sacris divertunt. *Quinto* argumento opponi potest; eadem incommoda *ad quintum.* tempore belli in ipsis urbibus metuenda, quod docuit experientia: imo rarissime hostium rabiem inhiare defunctorum cadaveribus: quod si fiat, belli incommoda æquo animo ferenda. *Sexto: libertas se ad sextum.* pulturam eligendi est res arbitraria & antiquis temporibus, quibus sepulchra erant privata, tantum conveniens. Defendit illam libertatem, ni fallimur, Jus Canonicum ex privatis rationibus. Nam cum Clerici sibi invicem inviderent cadavera ditiorum ac potentiorum, cujusvis dexteritati relinquebatur, qua persuadere posset viventibus, in hujus vel illius Pa-

rochiæ aut monasterii humo, pacatius, sanctius requiescere mortuos. Quæ de diversâ religioni additis objici possunt, parum nos movent, si pietatis & æquitatis lance ponderentur. In Germania Jus certum constituit PAX WESTPH. art. 5. §. 35. utinam observaretur. Qui exempla ex antiquitate desiderat, adeat LEUNCLAVIUM *Jur. orient. tom. 1. p. 323. & 324.* Proposita erat *Cabasilai Dyrracheno Archiepiscopo questio*, an æquo animo ferendum sit, Christianos Græcos in Latinorum, Latinos in Græcorum templis sepeliri, & tum psalmodiam tum reliquam pompam utriusq; gentis promiscuo agmine celebrari? Respondit *Johannes Citrius Episcopus*, duplici tantum in capite utramque dissidere ecclesiam, quorum alterum ad Spiritum S. pertineat & majoris omnino momenti sit: alterum ad azyma, quæ non adeo magni ponderis controversia sit: nil præjudicii & damni emergere posse ex hac sepultura & Psalmodiæ & rituum communione promiscua. Si hinc autem offendantur Græci, qui se solos autumant orthodoxos esse, rursus illis recolendum esse, sanctorum martyrum reliquias persæpè, abjectas fuisse: hæreticorum quorundam vel gentilium Imperatorum corpora in ecclesiis condita fuisse, nulla hinc cadaveribus sanitimonia vel ecclesiis affricata contagia add. THOMASIN. *de benef. T. 3. p. 253.* Ad *septimum* argumentum progredimur. Optandum fuisset, ut Christiani antiquiores mores retinuisent, & ut cæmeteria nunquam in civitates translata fuissent. Inde non enata perpetua quasi lex ac necessitas: quæ, non bene facta, in melius mutari possunt. Translatio mortuorum & apud Gentiles & apud Christianos omni ævo permissa. Laudatus URUTIGOYTUS *l. c. p. 460.* concedit, ipsa cæmeteria diruta translatis corporibus in alium locum in profanos usus converti posse.

Lo-

ad septimum.

Loquitur quidem de cœmeteriis, quæ non sunt in atrio ecclesiæ, cum illis sanctitas ex consecratione ecclesiæ accessisse videatur. Cessat hæc cœmeteriorum distinctio in foris protestantium, ergo una est decidendi ratio. *Octavum* denique argumentum parum ad nos facit. Nam quamvis ex Romano Scto, teste ULPIANO, sepulcra aliæ conversationis usum non accipere debeant *l. 12. §. 1. ff. de religiof.* superioribus capitibus luculenter demonstratum fuit, doctrinam de religione sepulchrorum fuisse figmentum gentilium, cujus applicationem vix ferre potest religio Christianorum. Et ita speramus, evidenter demonstratum fuisse, nullas esse sufficientes rationes, quæ necessitatem & utilitatem cœmeteriorum civitatibus relinquendorum, demonstrare queant.

(d) Sed promendæ etiam sunt rationes, quibus nostram defendimus sententiam. *Prima* est, quod necessitas & insignis quædam utilitas cœmeteriorum in civitatibus non doceri possit: *Secunda*, quod ple-ræque gentes, imo ipse populus Judaicus & primi Christiani mortuos extra civitates sepeliverint. *Tertia*, quod sepultura ex principiis, quæ à Protestantibus rejiciuntur, in cœmeteriis urbanis recepta fuerit. *Quarta*, quod civitates pro viventibus sint extructæ, non ad sepulturam mortuorum conditæ, adeoque illa loca magis usibus vivorum, quam monumentis mortuorum relinquenda sint. *Quinta*, quod in civitatibus cœmeteria, propter hominum promiscuum transitum, magis pateant petulantix ac nequitix otiosorum. *Sexta*, quod ea non raro deformant urbes eleganter extructas. *Septima* denique, quod cadaverum frequentia cœmeteriis illata salubritati aëris, quæ in urbibus quovis pretio redimenda, officere adeoque ipsis civitatum incolis nocere queat. Quamvis autem objici hic forte possit, tale periculum non facile

ad octavum.

Rationes contra cœmeteria urbana:

Prima.
Secunda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

Septima.

An nocere possint cœmeteria sanitati?

metuendum esse, cum exhalationes ex sepulchris non uno soleant erumpere impetu, & quæ prodeunt, citò in aura dispellantur, adeò, ut aëris infectio vix sequi possit. Porro pestis & contagiosorum morborum tempore defunctos separatis locis condi & periculum aliàs metuendum præcaveri: Attamen hæc nobis vix sufficere possunt; nam in hoc, quod nobis movetur, dubio exigi nobis videtur singularis cœmeteriorum structura atque cura: utrumque autem sapius negligitur. Debent cœmeteria in loco constitui, qui aëri satis sit expositus, debent sepulchra iusta profunditate fodiri. Sed hæc non raro loci situs prohibet, imo frequentius non observantur: cum sapiissime in civitatibus majoribus & hominum fertilibus ædificia viventium habitationi destinata proxima sint cœmeteriis illaque prorsus includant. Exhalatio vaporum, quamvis successiva esse soleat, modo gravior, modo remisior erit pro numero cadaverum, quæ illis locis inferri solent. Facile autem fieri potest, ut in mediocri civitate per annua triginta vel quadraginta, in tam angusto loco, qualia cœmeteria sunt, sepeliantur & ita quotidie incommoda illa augeantur ac crescant. Accedit tempestatis conditio, quæ diversa & varia, imo quandoque ad infectionem pronior, ita, ut concurrentibus aliis circumstantiis mala accelerari queant. Neque sufficit, quod tempore pestis alii mortuos humani modi adhibeantur. Nam forte quandoque sunt morbi æque venenosi & contagiosi, ac pestis: imo plerumque publicæ rationes exigunt, ut rumor de grassantibus illis morbis evitetur, quæ quoque ratio, ut non nisi urgentissima in necessitate aliquid ratione sepultura mutetur, quo mala ex ejusmodi fama civitati & communioni metuenda, evitentur; quamvis illa, providentia plerumque majora incommoda attra-

attrahere solet. Sed objici quoque possiet, rariora esse exempla, quæ testentur adducta incommoda re ipsa existere posse, non constare, morbos per cœmeteriorum viciniam productos, multos in ipsis cœmeteriis consenuisse. Ast respondemus, morborum & mortis causas atque occasiones non semper cognitatas esse & perspectas, ergo etiam non negari posse, quod quibusdam illa sepulturæ urbanæ incommoda nocere potuerint: Cæterum quoque in ipsa favissima peste audimus, homines conservatos esse seque ne quidem male habuisse: hoc tamen non pro argumento erit, morbos illos vacare periculo. Nobis id sufficit, quod cœmeteria urbana ad minimum ita sint comparata, ut aliquando salubritati aëris obesse possint. Non requirimus, ut semper, ut quotidie, ut omnibus noceant. Nam & Magistratus officium est, ut ea removeat, quæ aliquando & quibusdam imo paucioribus nocere queant, imprimis si illam remotionem facile obtinere possit. Plures forte illis erunt rationes, quibus naturæ & morborum arcana perspectiora sunt. Quosdam consuluimus artis medicæ scriptores, plerosque invenimus consentientes.

v. MICH. BERNH. VALENTINI *corpus juris medico legale* p. I. sect. 4. p. 171. casu 15. de mortuorum sepulturis intra moenia non tolerandis. SCRETA in tr. de febre castrensi maligna sect. 1. c. 5. quo loco inquit: illud miror, olim adduci potuisse, templorum custodes, qui valetudinis humanæ conservationem exactius novisse debuerunt, ut in adibus sacris, atriiis haud exceptis locum sepultura dederint areasque reponere concesserint: inde enim nil aliud expectandum erat, quam quod sapissime fator reverrimus è cadaveribus illis sepultis exhalavit, cuius infectione plurimi illorum, qui hacce loca frequentabant, multis & variis oppressi fuere morbis &c. TEICHMEYER in *instit. medicina legal.* cap. XIX. p. 158. aër inquinatur à putredine fini & stercoris corruptioneque animalium mortuorum, quo mul-

*Consensus
Medicorum.*

Consensus Ju-
re Consultorū.

Lutheri Ju-
diciū.

um conferunt effluvia cœmeteriorum, que idē extra menia ur-
bium constituta esse debent, adeo, ut magistratus sepulcrum in
rempis vel eorum peripheria merito ubique interdicerē deberet.
Ex Jureconsultis nobiscum faciunt GROTIUS in Lu-
cam. cap. 7. §. 12. Sepulchra Judeis extra urbem ut vidimus
Matth. 27. 60. Sed & aliis populis: unde efferendi vox. Et
certe ita postulat ratio publica sanitatis, que multum ladi solet
aura sepulcrorum. Quo magis mirum Christianis ferme omnibus
placuisse, ut conventus sacri eisdem in locis haberentur, in quibus
ista sunt cadavera: quod in memoriam martyrii olim inductum, nescio
an satis sapienter retineatur. FINCKELTH. de jure sepultura
concl. 18. ZIEGLER. de jure sepultura cap. 6. Adhuc tamen
hodie bene in constitutis rebus publicis non toleratur sicut in Ar-
gentinensi, Norimbergensi & Lipsiensi rara vel nulla funera ur-
bicus locis sepeliuntur BRUNNEM. in jur. eccles. l. 2. cap. 2.
§. 12. Cœmeteria vero, inquit, hodie etiam in civitate haben-
tur, quod ex parte correctionem meretur; ex frequentioribus enim
funeribus in civitate cumulatis metui potest contagium de quo
Carpz. Jurispr. consist. def. 286. ut taceam cadavera nondum ad
cineres redacta sæpius ad funerum frequentiam loco moveri ac sede
sua turbari, quod omnino inhumanum; hinc opera pretium foret,
ut extra civitatem locus commodus lateque patens quieti cadave-
rum destineretur. Neque ex THEOLOGIS defunt, qui
nostræ sententiæ faveant. Sufficiet allegasse B. LU-
THERUM, qui gravissime de hac materia disseruit
Tom. III. Oper. Jenens. pag. 389. & Altenb. Oper. Tom. III.
p. 768. Dignus sane locus, qui hic integer adscribatur:
Weil wir aber in diese Sache kommen sind / von Sterben zu
reden / kan ichs nicht lassen, auch von dem Begräbniß etwas zu
reden. Auß erste laß ich das die Doctores der Argney urthei-
len / und alle / die das bas erfahren sind / obs fährlich sen / das
man mitten in den Städten Kirch-Höffe hat; denn ich weiß
und verstehe mich nichts drauff / ob aus den Gräbern Dunst
oder Dampff gehet / der die Luft verrücke; Wo dem aber also
wäre / so hat man aus obgesagten Warnungen Ursach genug /
das

daß man den Kirch-Hoff außer der Stadt habe/ denn wie wir
 gehört haben/ sind wir allesamt schuldig den Giff zu wehren/
 womit man vermag/ weil Gott uns befohlen hat / unsers Lei-
 bes also zu pflegen/ daß wir sein schonen und warten/ so er uns
 nicht Noth zuschicket; und wiederum auch denselbigen getrost
 wagen/ und auffsetzen/ wo es die Noth fordert / auf daß wir da-
 mit beyde zu leben und zu sterben seinem Willen bereit seyn;
 denn Niemand lebt ihm selber/ Niemand stirbt ihm selber/
 als S. Paulus saget Röm. 14. das weiß ich wohl/ daß bey den
 Alten der Gebrauch gewesen ist/ beyde unter Jüden u. Heyden/
 Leut/auch unter Heiligen und Sündern/ das Begräbniß außer
 der Stadt zu haben / und sind ja so klug gewesen/ als wir seyn
 mögen. Denn also zeugt auch das Evangelium S. Lucas/
 daß Christus der Wittwen Sohn auferwecket in der Stadt
 zu Nain/ und der Text saget/ man trug ihn zur Stadt hinaus
 zum Grabe und gieng viel Volcks mit ihm / daß freylich des
 Landes Weise dazumahl gewesen ist / außer den Städten das
 Begräbniß zu haben/ auch Christus Grab selbstn außer der
 Stadt bereit war/ desselbigen gleichen Abraham sein Begräb-
 niß kauffte auf den Acker Ephron/ bey der zwiefachen Höle/da-
 hin sich die Patriarchen alle begraben ließen/ daher auch die La-
 teinische Sprache *Efferr* heisset / das ist hinaus tragen / das
 wir zum Grabe tragen heißen; dann sie trugen sie nicht allein
 hinaus/ sondern verbrandten die Leichen alle zu Pulver / auf
 daß ja die Luft außs reineste bliebe. Darum mein Rath
 auch wäre/ solchen Exempel nach/ das Begräbniß hinaus für
 die Stadt zu machen/ und zwar als wir hier zu Wittenberg ei-
 nen Kirch-Hoff haben/ solte uns nicht alleine die Noth/ sondern
 auch die Andacht und Ehrbarkeit dazu treiben/ ein gemein Be-
 gräbniß außen für der Stadt zu machen / denn ein Begräb-
 niß solte ja billig ein feiner stiller Ort seyn/ der abgefondert wä-
 re von allen Orten/ darauf man mit Andacht gehen und ste-
 hen könnte/ den Tod/ das jüngste Gerichte/ und Auferstehung
 zu betrachten/ und bethen / also/ daß derselbige Ort eine ehrliche
 ja fast heilige Stete wäre/ des einer mit Furcht und allen Ehren
 darauf

darauf könnte wandeln/ weil ohne Zweifel etliche Heiligen da liegen/ und daselbst umher an den Wänden könnte man solche andächtige Bilder und Gemähde lassen mahlen. Aber unser Kirch-Hoff/ was ist er? vier oder fünff Gassen/ und zweien oder drey Markt ist er/ das nicht gemeinerer oder unstillerer Ort ist in der ganzen Stadt/ denn eben der Kirch-Hoff/ da man täglich/ ja Tag und Nacht über läufft/ beyde/ Menschen und Viehe/ und ein jeglicher aus seinem Hause eine Thüre und Gassen darauf hat und allerley darauf geschieht/ vielleicht auch solche Stücke/ die nicht zu sagen sind/ dadurch wird denn die Andacht und Ehre gegen die Begräbniß ganz und gar zu nicht/ und hält jedermann nicht mehr davon/ denn als wenn jemand über eine Schinder-Leich ließe/ daß der Türcke nicht könnte so unehrlich den Ort halten/ als wir ihn halten/ und solte doch daselbst eitel Andacht schöpffen/ den Tod und Auferstehung bedencken/ und der Heiligen/ so da liegen/ schonen. Aber/ kan man solches thun auf einen gemeinen Ort/ da jedermann muß drüber laufen/ und für jedermanns Thüre aufstehet? daß wenn ja eher soll ein Begräbniß gesucht seyn/ ich so mehr in der Elbe oder im Walde liegen wolte; aber wenn das Begräbniß draussen auf einen abgefonderten stillen Ort lege/ da niemand durch noch drauf ließe/ so wäre es gar geistlich/ ehrlich und heilig anzusehen/ und könnte auch zugerichtet werden/ daß es zur Andacht reichete/ den/ so drauf gehen wolten. Das wäre mein Rath/ wers thun will/ der thue es/ wers besser weiß/ der fahre immer fort/ ich bin niemands Herr.

§. II.

De modo tollendi cœmeteria.

Tollenda esse cœmeteria ex urbibus, jam deduximus. Forte quædam de MODO dicenda essent. Sed cum hic varient locorum circumstantiæ, relinquendum hoc negotium pr-

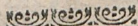
prudentiæ consultatoriæ. Nos tantum de iustitia & æquitate hujus translationis agere volumus. Cæterum illa quæstio: *cui hoc jus tollendi competat* difficultatibus obnoxia esse posset. Adeant CATHOLICI suos Pontifices, in quos omnis potestas circa rem funerariam delata: PROTESTANTES in his casibus leges à PRINCIPE accipiunt. Hoc vero negotium ita comparatum est, ut ad ordinationem politiæ referendum nobis videatur, cujus curam ipsi Principes universitati cuivis aut ejus Magistratui inferiori relinquere solent. Adeoq; non dubitamus asserere, quod vel ipsæ communiones & civitates in similibus casibus statuere possent. Id autem vix sperandum, cum multa & infinita circa hanc materiam mentes humanas occupaverint præjudicia non tam facili opera evellenda. Sed hic sistimus gradum.

FINIS.

PRÆ-

PRÆSIDIS EPISTOLA GRATULATORIA
ad
NOBILISSIMUM ET CONSULTISSIMUM
DOMINUM CANDIDATUM.

Rem fecisti minime reprehendam, CONSULTISSIME DOMINE CANDIDATE, quod feliciter absolutis studiis academicis, de adipiscendis etiam honoribus academicis cogitaveris. Docet quidem quotidiana experientia quod multi titulos illos ambient, ut ineptæ suæ vanitatis prætextum allegare queant. E contrario Telatere minime potest, quam abjecte multi de dignitatibus illis scholasticis judicent, qui omnia ex perversis quibusdam seculi moribus æstimant. Sed quemadmodum frequentia illa inanis ambitionis exempla Te ad suscipiendos illos honores minime excitare, ita sinistra posteriorum judicia ad illos contemnendos non adducere potuerunt. Rectissime autem existimas, bene ac sapienter a majoribus nostris honores illos esse introductos, ut & animū magis excitarent ad provehenda indies magis magisque studia academica & quasi gradus essent ad subeunda ardua publicæ rei officia. Quo consilio & animo, cum ad has accesseris dignitates, laudandus omnino es, inprimis cum minime sit dubitandum, quin in laudabili illo, quem incepisti cursu omni animi contentione sis progressurus. Ita hætenus amplissimum legum nostrarum studium cum sanioris philosophiæ magisterio conjunxisti, imo jam expertus es, quantum ex disciplinarum philosophicarum solerti tractatione præsidii accedat jurisprudentiæ nostræ. Didicisti vitare præjudiciorum scopulos, in quos impingere inprimis solet juris disciplina genuinæ philosophiæ subsidiis destituta. Ipsa dissertatio, quam cum laude defendisti, docet TE non abhorreere ab accuratiori examine illarum etiam sententiarum, quæ ex antiquitate & observantia præsumptionem aliquam veritatis contraxerunt. Nihil igitur jam superest, quam ut ex animo optem, velit divinum Numen Tuis conatibus porro clementissime annuere, velitque ingenii Tui felicitatem ac promptitudinem quibus diligentiam, pietatem ac probitatem junxisti, faustissimis successibus secundare. Non deerunt virtuti atque diligentia Patronis, Promotores, Fautores, Amici: invenies, Deo volente, meritum præmia & frequentem lætandi occasionem præbebis nobilissimæ Tuæ Familiæ inprimis MATRI TUÆ HONORATISSIMÆ cui nihil gratius ac exoptatius evenire poterit, quam in Tua felicitate votorum suorum compotem se factam esse. Ego vero omni tempore inter eos ero, qui eandem Tibi gratulandi causam, sibi datam esse profitebuntur. VALĒ. Dab. Francofurti ad Viadrum VI. Idus Martii A. O. R. M DCC. XXIX.

Frankfurt a.O., Diss., 1728-29

ULB Halle

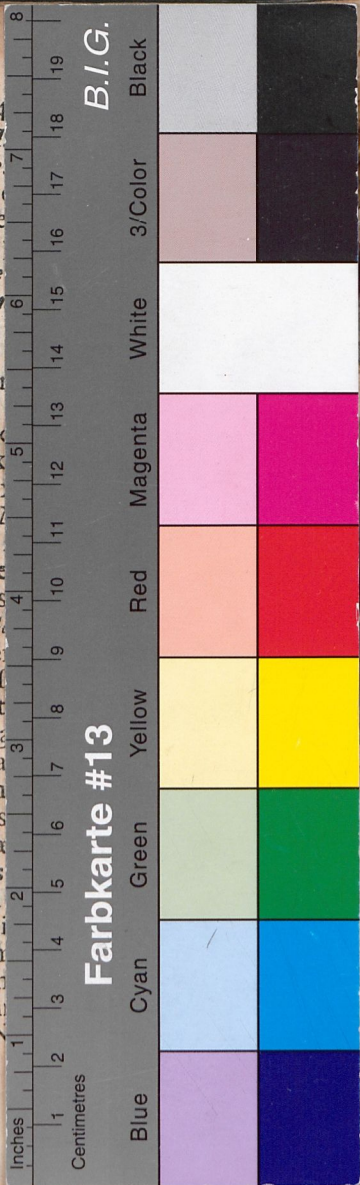
004 327 454

3

sb.

503.

1729, 1a

81

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIS CANONICI
DE
**COEMETERIIS
EX URBIBUS TOL-
LENDIS,**

Quam
PRÆSIDE

**DN. CHRISTIANO GODO-
FREDO HOFFMANNO,** *(72)*

AUGUSTI AC POTENTISSIMI REGIS BORUSSIÆ
CONSILIARIO INTIMO,
FACULTATIS JURIDICÆ ORDINARIO EJUSDEMQUE
h. t. DECANO,

IN ACADEMIA VIADRINA

Die V. Martii anni M DCC XXIX.

H. L. Q. C.

PRO

GRADU DOCTORALI

Publico Examine proponendam
suscipiet

**CHRISTIANUS FRIDERICUS
GRÆVEN,**

Francof. March.

FRANCOFURTI ad VIADRUM,
Litteris JOH. CHRISTOPH. SCHWARTZII, Acad. Reg. Typogr.

